

Μετά τας τελευταίας βροχάς, αιτίνας ἐπήνεγκον πλείστας ζημίας διά πλημμυριῶν και ἠπέιλσαν μείζονας καταστροφάς ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις, ἐπικάειρον ἐκρίνανεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ κάτωθι δραματικωτάτου ἐπεισοδίου ἐκ τοῦ βίου Ἀγγλου μηχανικοῦ.

ΑΤΜΟΣ ΚΑΙ ΥΔΩΡ

Διήγησις ἀγγλου μηχανικοῦ

— Ἀγαπητέ μου φίλε, χαίρω πολὺ πού σέ βλέπω, ἀνέκραξεν ὁ φίλος μου Κῶσλανδ συναντήσας με εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του.

Εἶχα ὑπάγει πρὸς ἐπίσκεψιν εἰς Ὀλμσδελ. Ὁ Κῶσλανδ ἦτο μηχανικὸς τῆς ὑδραυλικῆς ἐταιρίας ἐκεῖ, και με εἶχε καλέσει νὰ μεταβῶ διὰ μίαν ἐβδομάδα. Μετὰ τὸ σύνθητες πρὸς ἀλλαγὴν ἐνδυμασίας διάλειμμα, ἐκαθίσταμεν ὁμοῦ εἰς ἐξαιρετὸν δεῖπνον. Φυσικώτατα δὲ ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη εἰς τὰ περὶ τοῦ καιροῦ.

— Λυποῦμαι διότι ἐξοκολουθεῖ ἡ βροχὴ αὕτη, εἶπεν ὁ Κῶσλανδ. Ζημιώνει τὴν προμήθειάν μου τοῦ νεροῦ τοῦ ἰδικοῦ μου. Οἱ ἄνθρωποι με κκιζοῦν ὡς νὰ ἤμην αἷτιος.

— Εἶνε αἱ δεξαμεναὶ σας σιμὰ εἰς τὴν πόλιν; ἠρώτησα.

— Ὅχι, ἀπήντησεν, ὑψηλὰ εἰς τὸ βουνόν. Εἰμποροῦμεν ν' ἀναθοῦμεν ἐκεῖ αὔριον, ἂν ἀγαπᾶς. Ἐγὼ ὑπηρεσίαν ἐκεῖ.

Ἡ ἐκδρομὴ ἀπερασίση. Ἐμείναμεν σύμφωνοι νὰ ἐκκινήσωμεν εἰς τὰς ἑνδεκα τὴν ἐπιούσαν, και ἀνεχωρήσαμεν ἐγκαίρως. Ἦκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας ἀνὰ τὸ βουνόν, και ὑπερβάντες κορυφὴν τινα ἐφθάσαμεν εἰς μικρὸν πανδοχεῖον. Ἐκεῖ εὐρομεν χωρικὸν ἀμάξιον περιμένον ἡμᾶς, και ἐπορεύθημεν δια τινος ἀτραποῦ διασχίζουσης τὸν λόγγον, ἀνωμάλου και πετρώδους. Τέλος, ὅταν ἡ ἐλπὶς εἶχε σχεδὸν ὑποχωρήσει εἰς τὴν ἀνυπομονησίαν και κακολογίαν, ἐφθάσαμεν εἰς ἕν ἄλλο πανδοχεῖον, καλούμενον ἡ Δεξαμενὴ. Ἐπηδήσαμεν χαίροντες ἀπὸ τὸ ἀμάξιον. Ὑπομηχανικὸς τις ἔτρεξε και μᾶς ὑπεδέχθη φιλοφρόνως.

— Εἶνε ὄλα καλὰ, Τζόνσων; ἠρώτησεν ὁ Κῶσλανδ.

— Ναί, ἀλλὰ...

— Ἀλλὰ;...

— Δὲν μοῦ ἀρέσει τόσον τὸ προτείξιμα τῆς μεσημβρινῆς δεξαμενῆς, ἀπήντησεν.

Ὁ Κῶσλανδ ὠχρίασε μέχρι τῶν χειλέων.

— Ἐλάτε μαζί μου, εἶπεν ἀποτόμως.

Ἐτρέξαμεν κατόπιν του ἐν σιγῇ, ἀλλόκοτον αἰσθανόμενοι φόβον. Ἐφθάσαμεν μετ' οὐ πολὺ ἐνώπιον τοῦ εὐρέος προτείξιματος, τοῦ περιορίζοντος

τὰ ὕδατα τῶν τριῶν μεγίστων ἐκ τῶν δεξαμενῶν τῆς ἐταιρίας τοῦ Ὀλμσδελ. Ψυχρὰ αὔρα ὑπήγειρε τὸ ὕδωρ εἰς μικρὰ ἀλλὰ φλοισβώδη κύματα, πλήττοντα τὸν λιθοκτιστὸν θριγκὸν τοῦ ἀναχώματος. Τῆδε κκίεισε μικρὸς ρύαξ ἐχύνετο ἐπὶ τοῦ λιθοκτιστοῦ, και εἰς ἕν μέρος ἔρρεεν ἔξω και ἐχάνετο εἰς τὴν γλόην.

— Αὐτὸ παρετήρησα σήμερον τὸ πρωί, εἶπεν ὁ Τζόνσων.

— Ὅθ' ἐκαμνες καλῆτερα νὰ βάλῃς ὀλίγους ἀνθρώπους νὰ τὸ ἐπισκευάσουν, εἶπεν ὁ Κῶσλανδ, μετ' ἐλαφρᾶς δυσαρρεσκείας και αὐστηρότητος, ἧτις θὰ διελάνθανε μὴ πεπειραμένον ὄμμα.

Εἶτα ἐξοκολουθήσαμεν τὴν ἐπιθεώρησιν μας ἄλλ' ἐνῶ περιηργόμεθα τὰ ὑδραυλικὰ ἔργα, τὰ νέφη εἶχαν συγκεντρωθῆ μὴ ἄγριον μεγαλεῖον ὑπεράνω τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, και βαρέα ἐπέκειντο ἀντικρῦ μας, ὑπερθεν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀψ. Ὁ σιδηρόδρομος διέσχιζε τὴν κοιλάδα εἰς χαρίεντας ἑλικοειδεῖς δαιδάλους ἐγγὺς τῆς συννώσεως τοῦ Ἀμμεριγ. Τὰ πυκνὰ ζοφερὰ νέφη ἐπεκορέμαντο ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου. Μακρὰί ταινίαι ζόφου ἀπεσπῶντο ἐξ αὐτῶν ὡς δάκτυλοι δεικνύοντες τὴν γῆν. Πότε ὠμοιάζαν μὲ βράχον, πότε μὲ μονῆρες δένδρον, και πότε ἐκινούντο πάλιν βιαίως και κατέφρον μείζονα ὄγκον νεφέλης ἐτοιμῆς νὰ πέση ἐπὶ τὴν γῆν, ἄνω και κάτω πλανωμένης, ὡς ἴχνη καταλειπούσης ὑγρότητα και ὀμίχλην. Βραδύς μυκηθμὸς ἦγει εἰς τὸν αἰθέρα. Δὲν ἦτο ὁ ἀνεμος, διότι ἡ αὔρα εἶχε παραδόξως κοπάσει. Τὰ δένδρα μόλις ἐσειόντο, και ὅμως τὸ ὕδωρ ἐξοκολούθει νὰ πλήττη τὰς ὄχθας τῆς δεξαμενῆς, ὡς νὰ ἐταράττετο ὑπὸ ἀοράτου ἑλικος. Ἐφαινόμεθα ὄλοι ἐχόντες συνειδησιν τῆς συνταραχῆς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ὄρων, και τὰ φύλλα ἐπιθυρίζον παραδόξως ἐκμυστηρεύσεις ἀπὸ τοὺς ἀκινήτους κορμούς ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Οἱ ἄνδρες ὄλοι εἶχον ὑπάγει πρὸς τὰς δεξαμενάς. Ὁ Κῶσλανδ κ' ἐγὼ ἐκαθήμεθα ἐμπιστευτικῶς συνομιλοῦντες.

— Νομίζεις ὅτι θὰ ἤμποροῦσες νὰ εὕρης τὸν δρόμον διὰ νὰ ἐπιστρέψῃς μόνος σου; με ἠρώτησεν ἐξαφνα.

— Διὰτί; εἶπα. Σκοπεύεις νὰ μείνης ἐδῶ; Εἶνε κανεὶς κίνδυνος;

— Ὅχι τόσον; ἀλλὰ φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ εἶμαι ἐπὶ τόπου. Ὅθ' ἐπιστρέψω αὔριον ἢ τὴν ἄλλην ἡμέραν.

— Δὲν ἤμπορῶ κ' ἐγὼ νὰ μείνω;

— Βεβαίως, ἂν τὸ ἐπιθυμῆς. Εἶπα, μήπως τυχόν αισθάνεσαι πληξίν.

— Διόλου, ἀπήντησα.

Οὕτω συνεφωνήθη. Εὐτύχημα δὲ ἦτο ὅτι ἐμείνα.

Ἐνῶ ἠτοιμαζόμεθα νὰ ἐπισκεφθῶμεν και πάλιν τὰς δεξαμενάς, ἐξαφνίσθημεν ὑπὸ ζωηροῦ φωτός ἀστραπῆς, ὅπερ μόλις διέβη και αἱ βράχαι ἀντήχησαν ἀπὸ μυρίας ἡχούς βροντῶν.

Τοῦτο ἦτο τὸ σημεῖον. Οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνοήθησαν, και ἀληθῆς κατακλυσμὸς κατέβη εἰς τὴν κοιλάδα. Οἱ μικροὶ ρύακες ὠγκώθησαν εἰς ποταμούς και κατήρχοντο ὄρχοῦμενοι ἐν λευκῷ ἀφρῷ τὰς κλιτύας τοῦ ὄρους. Οἱ ἀφανεῖς χεῖμαρροι

των χαραδρών μετεμορφώθησαν εις καταρράκτας και παρέσυραν τρέχοντες ξηρά βρύα και χάλικας. Ο άνεμος εξηγήθη από του ύπνου, και ύψωσε μακρά όγκούμενα κύματα από της πλημμύρας των δεξαμενών, και λίθοι και χόρτα συνεφύθησαν. Τότε δε αι όχθαι των δεξαμενών ήνοιχθησαν, και τό από πολλού φυλακισμένον ύδωρ χαρμωσύνως εξεπήδησε της είρατής του, όπως επανέβη πάλιν εις τον γενέθλιον ποταμόν. Η διώρυξ του "Ολυμπελ, εμπλησθεϊσα και αύθις ύδατος, διηρέθη επί του βουνοϋ. "Αλλ' ουχ ήττον οι άνθρωποι έμόχθουν σκληρώς εν μέσω της συναγομένης ομίχλης και της βροντής, υπό τό φως φανών, και ή φύσις δέν ήσύχασε κατά την ζώνερον εκείνην νύκτα.

Έγώ έστράφην έρ' έκάτερα τά πλευρά, και εκλεψα όλίγον ύπνον, εις τό πείσμα του πολέμου των στοιχείων, ουχ ήττον.

Την πέμπτην ώραν της πρωίας, ενω τό ώχρον φως επάλαιε κατά του σκότους, ο Κώσλανδ εισήλθεν εις τον κοιτώνά μου, τελειώς ενδεδυμένος.

Ηγήθην.

— Ένδύσου τό γρηγορώτερον, και έλα κάτω, μου είπεν.

Ηρώησα να τον έρωτώ έναγωνίως.

— Μη χάνης καιρόν, είσαι καλός φίλος' χρειάζομαι την συνδρομήν σου, είπε κ' εξήλθεν.

Ανεπήδησα άμέσως, έτρεξα εις τό παράθυρον κ' εκύτταξα έξω. Η ήμέρα άρτίως έγενεάτο ανά τό όμιχλώδες στερέωμα, και ύετός έλουεν όλην την κτίσιν. Τό ύδωρ κατήρχετο από των ύψωμάτων, και επλήρου τά χθμακλώτερα μέρη, σχηματίζον ποταμούς άθαιρέτως. Ο άνεμος έμάστιζε τά ύψηλά δένδρα και έμείνετο εν μέσω των κλάδων. Τηδε κάκεισε κορμοί τινες έκειντο πρόρριζοι ανασπασθέντες, και οι κλώνες των έστρωβιλίζοντο παρασυρόμενοι υπό του ύδατος.

Έναδύθην εν τάχει και μετέβην προς τον Κώσλανδ εν τω μικρω γραφείω.

Έμελέτα άντίτυπόν τι του παντοτεινού δρομολογίου των σιδηροδρόμων, όπερ ως υπάλληλος πάντοτε έφερε μεθ' εκυτου.

— Θέλεις να ιππεύσης και να τρέξης κάτω εις την σιδηροδρομικήν συνένωσιν του "Αμμεριγκ, δια να φέρης μίαν ειδήσιν;

Τό άταρχον του προσώπου του με καθήσυχασεν. Αυτό ήτον όλον; Μία ιππηλασία εν μέσω της βροχής δέν ήτο πολύ.

— Βέβαια, παγκίνω.

Έσριξε φιλικώς την χειρά μου.

— Είσαι νευρικός; μου είπε.

— Δέν θά πη τίποτε αυτό, άπήνησα' θά είμαι έτοιμος εις πέντε λεπτά, εάν είνε σπουδαία ύπόθεσις. Είνε ο ίππος έδω;

Έτρεξα δια να λάβω τον κηρωτόν μανδύαν μου. "Οταν κατέβην, ο ίππος ήτο παρά την θύραν και ο Κώσλανδ τον έπεθεώρει. Ίππευσα.

— Τώρα, είπα, δός μου την σπουδαίαν παραγγελίαν σου, αν άγαπής.

Ο τόνος του Κώσλανδ είχε τι τό λιαν έπίσημον, ότε μοι άπήνητησεν.

— Είπε εις τον σταθμάρχην του σταθμοϋ εις τό "Αμμεριγκ και εις κάθε άλλο πρόσωπον, τό όποιον θά εύρης, ότι ή μεσημβρινή Δεξαμενή δέν θά βαστάξη τρεις ώρας. Θα καταπλημμυρήση την κοιλάδα και θά καταστρέψη την έλικαιειδή σιδηράν τροχιάν του "Αψ και θά παρασύρη τάς γεφυράς της διακλαδώσεως του "Ολυμπελ. Πρόλαβε τό ταξείδιον του τραίνου και σώσε τους επιβάτας. Ο Θεός να σ' εύλογήση! και, άκουσε, τρέξε δια την ζώνη σου! Θα ρίψω τό κανόνι του κινδύνου ως ειδοποίησιν. Καλόν κατευόδιον!

Μηχανικώς ήρπαξα τάς ήνίας, έννευσα αποχαϊρετίζων τον Κώσλανδ, διότι ήμην έννεός και δέν ήδυνάμην ν' άπαντήσω δια λόγου, και εξεκίνησα εν καλπασμω. Τρεις ώραι άκόμη, και τό ύδωρ θά εξηγύνετο εις αύτην την κοιλάδα, δι' ής έτρεχον έγώ. Ουδέν θαύμα αν έτρεχα δια την ζώνη μου, και ίσως δια την ζώνη εκατοντάδων ανθρώπων, εξαρτωμένων από της έμης. Ο σταθμός της συναντήσεως του "Αμμεριγκ άπέιχε μιλιά τινα. Ο δρόμος μου ήτο δι' άγνωστου τόπου εν μέσω ύψωμάτων, διακοπτομένων υπό πληθόντων ποταμών όμβρου, και συνωδεύετο υπό του άνέμου και της βροχής.

Ορειώ να πράξω τούτο, είπα εις τον εκυτόν μου, ενω ο ίππος μου έτρεχεν εν μέσω όλισθηρών χαλικοστρώτων οδών, παραλλήλως τη άτραπω, δι' ής είχαμεν άμαξοδρομήσει την προτεραίαν. Έχρηζον δε όλης της βώμης μου προς εκτέλεσιν του πόνου τούτου, όθεν έσπευδον. Πολύτιμον μόνον του καιρού μου είχεν εξοδευθή όταν έφθασα εις την εύρειαν λεωφόρον και ώτρυνα εις δρόμον τον ίππον μου. Είχα να στραφω και πάλιν, τό έγνωρίζα, άλλ' έφραντάστην ότι έμελλα να εύρω εύκολα τον δρόμον. Έκτός τούτου, δέν υπήρχεν άρα ταχυδρομικός δείκτης; Τούτου ένεκα τυραννούμενος από βιγνήλους φόβους και με τον σφοδρόν άνεμον και την βραχδιαίαν βροχήν άμοιβαδόν και συλλήδην μαστίζοντά με, εκέντριξα εις τά εμπρός τον ίππον μου. Έφθασα εις την καμπήν και έστάθην δια ν' αναγνώσω ποίαν διεύθυνσιν έμελλα να λάβω.

Παρ' όλίγον έλιποθύμου εν φρίκης άμα άνέγνωσα. Ο μοιραίος δάκτυλος έδείκνυε προς τον δρόμον όν ήκολούθουν — «Εις "Ολυμπελ και Σήαμ» ο αντίστροφος δείκτης έδείκνυεν — «Εις "Ροδδαλ και "Αμμεριγκ». Δέν ήδυνάμην να πιστεύσω τους όρθαλμούς μου. Βεβαίως δέν ήπατώμην. Είχαμεν άνέλθει την προτεραίαν, και είχαμεν αναβη τό όρος έως τάς δεξαμενάς. "Ορειλα άπλως να τρέξω αντίστροφως την οδόν ήν διανύσαμεν.

Εν άκαρεί αν θέλετε να με πιστεύσετε, ή άληθής πρόσοψις της ιδίας μου ήλιθιότητος, μου εκτύπησεν εις τους όφθαλμούς. Είχαμεν έλθει εξ "Ολυμπελ' τώρα διηυθυνόμην εις "Αμμεριγκ, όπερ κείται εις την αντίθετον πλευράν.

Ητο τρομερόν λάθος. Ηδη ήτο έκτη ώρα περασμένη. Η μία των τριών πολυτίμων ώρων είχε διαρρεύσει και άπέιχον άπώτερον του "Αμμεριγκ ή όταν εξεκίνησα. Έκυριεύθην υπό άπελπισίας τί ήδυνάμην να πράξω; Δύο ώραι έμενον, και είχα τριών μιλίων άνηφορικήν οδόν να διανύσω, και είτα

επτά μιλίων περιπλέον ανά την κοιλάδα, πριν δυνηθώ να φθάσω εις τον σταθμόν, και πριν τυχόν τά τραίνα αναχωρήσωσι, και τότε . . .

Κρύος ιδρώς με περιέχυσε μετά την σκέψιν ταύτην, και είτα, άπελπισ και κατά τό ήμισυ μόνον έχων συνείδησιν της θέσεώς μου, εκάλπασα παραφύρως προς την οδόν του "Αμμεριγκ και ανά τό όρος όπίσω. "Αλλ' ο δαίμων της θυέλλης ήτο άπολειμένος, και επέβη πάνοπλος κατ' έμου. "Οταν έφθασα εις τό άνοικτότερον έδαφος ή καταγίς κατηνέχθη μετά τόσης βίας, ώστε ν' ανατρέψη με και τον ίππον. Ο όμβρος ήρχισε βραχδιαίτερος να πίπτη.

Τέλος έφθασα εις μικρόν έρείπιον λιθίνων οικίσκων, και έστάθην υπό την σκέπην ενός τούτων δια να λάβω αναψυχήν προς νέαν πάλην ανά την φάραγγα την εξαπλουμένην πρό έμου. Στενός δρόμος έχαράττετο εν μέσω αύτης, καλός μόν, αλλά διακοπτόμενος τηδε κάκειτε υπό όρμητικων βενυμάτων, τά όποια είχαν ύπερπηδήσει τά συνήθη όρια, εν όλη τη ύπερηφανία δραπέτου πατούντος επί τά στήθη του δεσμοφύλακος, όστις τον είχε καταβασανίσει επί τόσον χρόνον.

Αί κορυφαί των πέριξ όρέων ήσαν περιβεβλημένα πέπλον ομίχλης, αλλά πόρρω άντικρύ μας διέκρινα την γραμμήν του σιδηροδρόμου. Από του ύψωματος έρ' ου ιστάμην ήδυνάμην να ίχνογραφήσω την διώρυγα του ποταμού "Αψ καταβρέχουσαν την κοιλάδα, και ήδυνάμην ν' αναμετρήσω τό μέρος όπου ή πλημμύρα θά προσέβαλλε τον σιδηροδρομον, και την γραμμήν της διακλαδώσεως ανά την κλιτύν του βουνοϋ. Ηδυνάμην άκριβώς να διακρίνω την τομήν των γραμμών εν τη μέση άποστάσει. Μέλας καπνός έφαινετο αναθρώσκων άπ' αύτης' θά ήτο ίσως άτμάμαξα έτοιμη να εκκινήση μετά του τραίνου, κ' έγώ ιστάμην θεατής! "Ολα αυτά και πλείοτερα άκόμη διενούμην ιστάμενος επί του ύψωματος. Αναλαβών όλίγον, εκάλπασα άνδρικώς εις τά πρόσω εν μέσω της λαίλαπος.

Πώς ο ίππος μου ίστατο εις τους πόδας του, δέν έννωώ μέχρι της ώρας ταύτης. Ο άνεμος, όστις ήτο δυνατός και' πριν, έφάνη ότι συνήγαγε νέαν δύναμιν ενω ιστάμεθα, και έφύσα τρομακτικώς ανά την φάραγγα. Λίμναι ίσχυματίζοντο ανά την οδόν, και πές λάκκος είχε τά κύματά του, ως θάλασσα εν μικρογραφία. Κατεπτοημένοι τινες κορώναι επέβαιον ύπεράνω της κεφαλής μου, και εις άπαίσιος φαινόμενος κόραξ διέπτη την φάραγγα έγγύς του έδάφους, βραγγόν εκπέμφας κρωγμόν, όστις ήχησεν εις τά ώτά μου ως νεκρώσιμος κώδων κ' επάγωσε τό αίμά μου. Ημην μόνος, χωρίς να βλέπω που ανθρώπινον πλάσμα, άλλ' αύρης συριγμός άτμομηχανής ήχησεν εις τά ώτά μου. "Ατμάμαξα τις εξεκίνησε του σταθμοϋ. Δεύτερος συριγμός μικρω ύστερον. Τό τραίνο ήτο σώον. Τό θεώρουν ρεύγον ανά την έλικαιειδή σιδηράν γραμμήν.

Πέντε λεπτά ύστερον εισώρησα τριποδίζων εις τον σταθμόν κ' εξήτησα να ιδω τον σταθμάρχην. Ενω επέβηκα, τό ωρολόγιον έσήμανε την ογδόην. Αί ώραι είχαν περέλθει, και ουδέν σημείον από τον Κώσλανδ. Τό να τηλεγραφήση τις δέν θά ήτο εύ-

κολον. Θυρωρός τις ήλθεν εις άπάντησιν της αιτήσεώς μου.

— Λυπούμαι διότι δέν έπρολάβετε τό τραίνο, ήρχισε να λέγη.

— Δέν χρειάζομαι τό τραίνο, έσπευσα ν' άπαντήσω έγώ. Πρέπει να τηλεγραφήσω άμέσως, ως τόσον. Που είνε ο σταθμάρχης;

— Θα είνε έδω εις εν λεπτόν. "Αλλά δέν είμπορείτε να τηλεγραφήσετε. Τά σύρματα κατεστράφησαν. Έστειλαμεν έναν «πιλότο» με τό εξπρές, δια να καθορίση την γραμμήν ως τό "Ανδλεϋ.

— Να μήν τηλεγραφήσω; Σου λέγω, άνθρωπε, πρέπει να σταματήσω τό τραίνο. Η μεσημβρινή δεξαμενή του "Ολυμπελ θά σπάση αύτην την στιγμήν.

— Να είνε σωστόν αυτό; ήρώτησεν ύψηλός τις, ψυχρός κύριος, όπισθεν του άγκωνός μου.

Ητο αυτός ο σταθμάρχης.

— Σωστόν; επανέλαβα έγώ' είνε σωστότατον. Έτρεξα δια να σάς τό είπω. Πρέπει να σταματήσωμεν τά τραίνα.

— Από τό "Ανδλεϋ αναχωρεί εις τάς όκτώ και πέντε, έφιθύρισε ως μονολογών ο σταθμάρχης' δυνατόν να είνε καιρός. Έλάτε μαζί μου.

Διήλθε την γραμμήν και εισήλθεν εις θαλαμίσκον άντικρύ. Τον ήκολούθησα. Άκριβώς τότε κρότος κανονίου άντήχησεν εις τον άέρα. Η ήχώ ήλθεν από τά όρη ως βροντή.

— Είνε τό σινιάλο! άνέκραξα. Τό νερό έχύθη έξω. Ο Θεός βοηθός τώρα!

Ο σταθμάρχης έσήμανε. Θερμαστής τις επαρουσιάθη.

— Είνε ή μηχανή έτοιμη;

— Μάλιστα, κύριε, περιμένει.

— Τρέξε και άνοιξε τά κομβία. Τώρα, κύριε, αναβήτε.

Υπήκουσα μηχανικώς, και πριν καλώς έννοήσω τά συμβαίνοντα, είχαμεν μεταβη εις την άνω γραμμήν. Ο σταθμάρχης έστάθη δια να λάβη έρυθράν σημαίαν και να δώση όλίγας οδηγίας εις τον ύφιστάμενον του. Τώρα ένόησα ότι έπρόκειτο να διαγωνισθώμεν με την πλημμύραν. Ο άτμος κατά του ύδατος' τίς εκ των δύο θά ενίκα;

Εν σύριγμα, κ' εξεκινήσαμεν.

Πλημμύρα! πλημμύρα! έκραξεν ο θυρωρός!

Έστρέψαμεν τό βλέμμα προς την κοιλάδα. Μαζυρον τείχος κινούμενον, στεφανωμένον με λευκόν καταπέτασμα, κατήρχετο κάτω προς την σιδηράν γραμμήν. Ουδέ λεπτόν δέν έπρεπε να χάσωμεν.

— Εμπρός, όλοταχώς! έκραξεν ο σταθμάρχης.

Και ο άγων εν τω σταδίω ήρχισεν. Εφεύγομεν κατά μήκος των σιδηρών έλασμάτων. Ολίγων λεπτών διαφορά θά έκρινε την μάχην. Έπρεπε να προτρέξωμεν του ύδατος, ή ο δρόμος μας θά ήτο καταστροφή. Καθίζησις του έδάφους υπήρχε παραπλεύρως της σιδηράς γραμμής. Ηλπίαμεν ότι αύτη θά εκοπτεν εν μέρει τον δρόμον του ύδατος.

Ητο άγων ότρυντικός και άλησμώνητος έσκει. Εκεί πέραν ώγκούτο ή πλημμύρα. Έτρέχαμεν σφαδάζοντες δι' ήμισυ τρομερόν λεπτόν της ώρας.

ΑΝΤΡΟΓΥΝΟ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Ἦδη ἡ πλημμύρα, μὴ εὐρίσκουσα ἀντίστασιν, ἔβαινε κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν γέφυραν. Λίθοι ἐκυλόντο ἐνώπιόν της· καρμοὶ δένδρων, αἰμασιαί, συντρίμματα παντοῖα κατήρχοντο κατὰ τοῦ ἀπειλουμένου κτιρίου. Ἐφεύγαμεν ὡς ἀστραπὴ ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς γραμμῆς. Ἰλλυγγιώδης ἦτο ἡ ὠκύτης μας. Σπινθήρες ἀνέθρωςκον ἀπὸ τοῦ λέβητος. Ἦμεθα ἦδη ἐπὶ τῆς γεφύρας. Οὐρρά! Εἰς ἕν δευτερόλεπτον θὰ διηρηχόμεθα.

Ἐκλονόμισα ἐκ νέου τὸν ἀτιμὸν (διότι ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐνόησεν ἦδη ὅτι ἔνεκα τοῦ ἐπαγγελλομένου μου ὁ σταθμάρχης μ' ἔλαβεν ἐπὶ τῆς ἀτυμαχίας), κ' ἐκύτταξα ὀπίσω. Ἡ γραμμὴ ἐβυθίζετο ὀπισθεν ἡμῶν ὡς μηχανήμα ἐπὶ θεάτρου. Ἡ γέφυρα ἐσαλεύθη, καὶ μετὰ βροῦδου ὅστις θὰ ἠκούσθη δύο μιλια μακρὰν, ἡ ὠραία γέφυρα ἀνετράπη ὑπὸ τοῦ παρλάζοντος μανιώδους ὕδατος.

Ἦμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸ θεῖον διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Καὶ τώρα ἔμενε νὰ σώσωμεν καὶ τὸ πλήρες ἐπιβατῶν τραῖνον. Τρέγουσα ἐμπρὸς πάλιν, συρίζουσα ὡς δαίμων, ἡ καλὴ μας ἀτυμαχία «Ἀγρυπνος» ὀνόματι, ταχέως μᾶς ἔφερεν εἰς θέαν τοῦ τραίνου τῆς ἐκδρομῆς. Ἀναπετάσαντες τὴν ἐρυθρὰν σημαίαν μας, ἀπερύγαμεν ἄλλον κίνδυνον, τὴν σύγκρουσιν. Ἐπειδὴ οἱ τηλεγραφικοὶ στύλοι εἶχαν καταπέσει, τὰ τραῖνα εἶχαν νὰ κατέλθωσι τὴν αὐτὴν γραμμὴν ἕως τὸ Ἄνδλει, ἀλλ' ἡ ἔγκαιρος ἐνέργειά μας ἐπρόλαβεν ἀπειλουμένας καταστροφάς.

Ἐδώσαμεν εἰς τοὺς τεταραγμένους ἐπιβάτας νὰ ἐνοήσωσι πόσον εὐθηνὰ τὴν ἐγλήτωσαν. Ἐνθέρμους καὶ εὐλικρινεῖς ἐλάβαμεν εὐχαριστίας παρὰ πάντων, ἐξαιρουμένου ἑνός. Οὗτος ἦτο φυγόδικος καὶ συνελήφθη. Ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ὄχθης ἠδυνάμεθα νὰ ἐπισκοπῶμεν τὴν πορείαν τῆς πλημμύρας. Τὸ τραῖνον ἐπέστρεψεν ὀπίσω εἰς Ἄνδλει, ὅπου οἱ ἐπιβάται ἐστάλησαν δι' ἄλλης γραμμῆς.

Μέχρις οὐ τακτοποιήσωμεν τὰ πράγματα καὶ ἐπιστρέψωμεν πλησίον τῆς καταστραφείσης γεφύρας, τὸ ὕδωρ ὠλιγόστευσε. Καὶ ἄνθρωποι μὲν ὀλιγίστοι ἐπαθον ὑπὸ τῆς μάστιγος, ἀλλ' ἡ ἀπώλεια ζώων καὶ ποιμνίων, ὡς καὶ αἱ ζημίαι τῆς γεωργίας, ὅσας ἐπροξένησεν ἡ τρομερὰ ἐκείνη πλημμύρα, εἶνε ἀπερίγραπτοι. Ἐὰν ἡ καταστροφὴ ἐπῆρχετο ἐν νυκτί, ἡ ἀπώλεια ἀνθρώπων θὰ ἦτο ἀφρευκτος. Ἀτυχεῖς τινες ἄνθρωποι ἐπνίγησαν ἐν τούτοις, ἄλλοι ὁμως ἀνεπίστως ἐσώθησαν. Οἰκτροτάτη ἦτο ἡ θέα τῆς γῶρας, ὅταν ἐπέστρεφα' δυσκόλως ἠδυνάμην νὰ διακρίνω τὰς θέσεις, δι' ὧν διεβήν τὴν πρωίαν.

Εὐρον τὸν Κῶσλανδ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν παρὰ τὴν δεξαμενὴν περιμένοντάς με. Μοῦ ἔσφιγγεν ἐνθέρμως τὰς χεῖρας καὶ εἶπε λέξεις τινάς, ἃς ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω.

Ἡ γέφυρα ταχέως ἀνεκτίσθη, ἀλλ' ὁ σταθμάρχης τοῦ Ἀμερικῆ οὐδέποτε λησμονεῖ τὸν δρομικὸν ἀγῶνα τοῦ ἀτιμοῦ ἐναντίον τοῦ ὕδατος ἐπὶ τῆς ἀτυμαχίας ὁ «Ἀγρυπνος».

Μετὰφρασις Α. Π.

— Γιατρέ μου, νὰ χαρῆς τὰ μάτια σου, τὴν ἀλήθειαν πές μου. Πῶς εἶναι ἡ ἄρρωστη μέσα; Δὲν τὴν ἀκούγω πιά νὰ γογγύζῃ. Πές μου το, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ζῆ ἡ ἀπ—

— Καλὲ τί μοῦ ψάλλεις! λέγω ἀμέσως τοῦ ἀρρώστου στὴν ἄλλη τὴν κάμαρα. Ἡ γυναῖκα σου ζῆ καὶ βασιλεύει. Εἶχε τρεῖς νύχτες νὰ κοιμηθῇ, καὶ κοιμάται τώρα. Κοίταξε νὰ κοιμηθῆς λιγάκι καὶ σύ. Ἐχεις ἀκόμα θέρμη καὶ πρέπει νὰ συχάσης. Πάγω νὰ σοῦ στείλω τὴν ἀδερφή σου ποῦ κοίταζε τὴ νύφη τῆς τόση ὥρα. Ἴσως κοιμάται καὶ κείνη ἀπὸ τὴν κούραση καὶ ἀγρυπνιά.

Καὶ τὸν ἀρῆκα μιά στιγμὴ τὸν ἄρρωστο, νιόπαντρο παλλικάρη, νὰ πάγω στὴν κάμαρῃ τῆς χαδεμένης του, ποῦ τὴν ἀγάπησε καὶ τὴν πῆρε καὶ τὴν ἔφερε στὸν τόπο του ἀπὸ ἄλλο χωριό. Ἐαφνικῶς ἀρρώστια τοὺς ἔρριξε κάτω μαζὶ καὶ τοὺς δύο, καὶ μῆτε καιρὸ δὲν εἶχανε νὰ μηνύσουν τοὺς συγγενεῖς τῆς. Ἡ ἀδερφή ἐκείνη ἡ καλόκαρδη τὰ πρόφταине ὅλα, εἶχε καὶ τὴν ἐνοια τοῦ σπιτικοῦ.

Πῆγα στὴν ἄρρωστη. Μιά ματιὰ, καὶ κατάλαβα τὴ δουλειά. Ἡ ἀδερφή ἔβαζε τὰ χεῖρα τῆς ἀπάνω στῆς κοπέλλας τὰ μάτια, τῆς ἔκλειε τὰ χεῖλη, καὶ καθὼς μπῆκα, γύρισε καὶ μ' εἶδε μὲ μάτια κατάδακρα. Ἐσκύψα νὰ δῶ τὸ σφυγμὸ, εἶτανε καὶ αὐτὸς σφυγάτος μαζὶ μὲ τὴν ἀναπνοή, μαζὶ μὲ τοὺς πόνοους.

— Θέλεις μιά γυναῖκα νὰ σε βοηθήσῃ, λέγω τῆς ἀδερφῆς. Πήγαίνε καὶ φώναξε μιά, καὶ γὼ κοιτάζω τὸν ἄρρωστο μέσα ὥσπου νὰ γυρίσῃς.

Ἐβαλε ἡ ἀδερφή τὸν μποχτά τῆς καὶ βγήκε.

Ἐμεινα μόνος στὸ σπίτι, μ' ἕνα νεκρὸ καὶ ἕναν ἄρρωστο. Ἀρῆκα τὸ νεκρὸ, καὶ πῆγα πάλι στὸν ἄρρωστο. Μπῆκα σιγὰ σιγὰ, νὰ μὴν τύχη καὶ τὸν ζυπνήσω ἂν κοιμάται. Τονε βρῆκα μισοκοιμισμένο. Στάθηκα μιά στιγμὴ καὶ κοίταξα τὸ ἡσυχὸ πρόσωπό του, καὶ δὲν ἤξερα ἂν ἔπρεπε νὰ χαρῶ ἢ νὰ λυπηθῶ ποῦ εἶδειχτε σημάδια γιαντρειᾶς ἐκείνο τὸ πρόσωπο, μ' ὅλη του τὴν ἀδυναμία. — Μιὰ νὰ καλοκοιμηθῇ, εἶπα, καὶ δὲν ἔχει φόβο. Μὰ σὰν ζυπνήσῃ ἀπὸ κείνον τὸν ὕπνο, τί θὰ δῆ ὁ κακόμοιρος, καὶ τί θὰ κούσῃ! Πρέπει νὰ μιλήσω τῆς ἀδερφῆς του πρὶ νὰ τονε δῆ, μὴν τύχη καὶ τῆς ξερῶγῃ λόγος ἢ δάκρυ πρὶ δυνάμωσῃ, γιὰτὶ τότε πάει καὶ αὐτός.

Καὶ βγήκα πάλι σιγὰ σιγὰ καὶ κατέβηκα τὴ σκάλα, καὶ πῆγα στὴν πόρτα νὰ κοιτάζω ἂν ἔρχετ' ἡ ἀδερφή. Δὲν περίμενα πολλὴ ὥρα. Ἦρθε μὲ μιά γυναῖκα, ποῦ ἦτανε δουλειὰ τῆς τᾶχαρο ἐκείνο ξεγδύσημα καὶ ντύσημα, κ' ὕστερα τὸ ρύλαγμα τοῦ νεκροῦ.

— Τὰ νυκτικὰ τῆς νὰ τῆς βάλουμε τῆς κακόσυρτης, εἶπε τῆς ἀδερφῆς σὰ σταματήσανε μπροστὰ μου, στὴ θύρα.

Εἶπα γλιγῶρα γλιγῶρα καὶ στὶς δύο, τὸ τί νὰ κάμουν καὶ πῶς νὰ φερθοῦν ποῦ νὰ μὴν ὑποψιαστῇ ὁ ἄρρωστος τίποτις.

Ἀνεβήκαμε σιγὰ σιγὰ κ' οἱ τρεῖς. Ἐγὼ πρῶτος καὶ κατόπι οἱ γυναῖκες.

Μπαίνω στὴν κάμαρα τῆς νεκρῆς, καὶ τί νὰ δῶ! χάρω ζαπλωμένο τὸν ἄντρα τῆς ἄψυχο! Δὲν πρόφταξα νὰ γυρίσω καὶ νὰ πῶ τῆς ἀδερφῆς νὰ μὴν ἔμπῃ ἀκόμα. Μόνον πρόλαβα καὶ τῆς σκέπασα τὸ πρόσωπο μὲ τὰ δύο μου τὰ χεῖρα, καὶ τῆς εἶπα:

— Ἐλα μιά στιγμὴ στ' ἀδερφοῦ σου τὴν κάμαρα.

Ἡ δύστυχη σάστις, κ' ἔκαμε καθὼς τῆς εἶπα. Βγαίνοντας, κἀνω σημάδι τῆς γυναίκας νὰ σωπάσῃ, καὶ τὴν ἀφίνω μέσα. Πιρίνω τὴν ἀδερφή ἀπὸ τὸ χεῖρ ἐξω στὸ χαγιάτι, καὶ τῆς λέγω:

— Πρὶ νὰ μπῆς στ' ἀδερφοῦ σου τὴν κάμαρα πρέπει νὰ σοῦ πῶ πῶς δὲ θὰ τονε βρῆς πιά καὶ μέσα. Θὰ τονε βρῆς πλάγι πλάγι μὲ τὴν καλὴ του. Μαζὶ θὰ ζήσουν καὶ στὸν ἄλλο τὸν κόσμον. Πρέπει νὰ ὑποψιαστῆ καὶ σηκώθῃ νὰ δῆ μοναχὸς του. Καὶ ζωντανὴ νὰ τὴν ἔβρισκε, θὰ πῆθαινε, μὲ τόση ἀδυναμία ποῦ τὴν εἶχε. Κάλιο ποῦ τὴν ἀγκάλιασε νεκρή, γιὰτὶ θὰ τὴ σκότωνε μὲ τὸ θάνατό του.

Στάθηκα μιά μέρα παραπάνω ἐπίτηδες στὸ χωριό, καὶ πῆγα στὸ λείψανό τους.

A. E.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΗΚΑΡΙΟΥ

— Πέρα στὸ Παράμορφο χωριό, ποῦ βρίσκεται στὸ Γραμμένο τόπο, πέθανε τὸ νιὸ Παλληκάρη!

Ἀλήθεια εἶν' οἱ λόγοι ὁ πικρὸς ποῦ ἀπλώθηκε, ἀλήθεια εἶν' οἱ καμπάνες κ' οἱ ντουφεκιές, ποῦ χτυπᾶν τ' αὐτιά μου;

Μὴν εἶναι ψεύτικο φάντασμα τοῦ νοῦ, μὴν εἶν' ἄπιστο γέλασμα τοῦ ἀνέμου;

— Ὅχι, δὲν εἶναι ψεύτικο φάντασμα τοῦ νοῦ, οὐδ' εἶν' ἄπιστο γέλασμα τοῦ ἀνέμου.

Πέθανε ὁ νιὸς ὁ περήφανος, ἡ μόνη χαρὰ, ὁ πόθος ὁ γλυκός, τ' ἀκριβὸ κάμαρι.

Ἀπάνου στὰ χρόνια τὰ περιχάρα, στοῦ ἔρωτα καὶ στοῦ γάμου τῆς ἐλπίδες, θέλησε ὁ μαῦρος χάρος νὰ τὸν πάρῃ.

Ἐλεγε ποτὲ νᾶρθῃ ὁ καιρὸς, ποῦ θὰ τὸν ἀγαίαναι γαμπρὸ στὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὴν καλὴ του στὸ πλάγι. Καὶ τώρα θὰ τὸν κινήσουν μοναχόν, χωρὶς τ' ἀκριβὸ του ταῖρι, γαμπρὸν ἀθέλητον καὶ ἀγύριστον σὲ πικρὸ γάμο.

Συνάζονται ὅλοι οἱ χωριανοὶ ντυμένοι μὲ τὰ καλὰ τους, συνάζονται ὅλοι οἱ φίλοι κ' οἱ ἀδερροπητοὶ λαμπροφόρετοι καὶ ἀρματωμένοι. Συνάζονται ὅλες οἱ χωριανὲς μικρὲς καὶ μεγάλες, ξένες καὶ δικῆς του, στολισμένες.

Πιάνουν τὸν ὄμορφο γαμπρὸ καὶ τὸν ντύνουν μὲ τὴ λαμπρὴ του φορεσιὰ, μὲ τ' ἀτίμητ' ἄρματά του.

Τοῦ βάνουν τ' ὀλοκέντητο σταυρωτό, τὴν κατάσπρη ρουστάνελα. Τοῦ φοροῦν τὴ σκούφια τῆ χρυσῆ μὲ τὴ μεταξένια φούντα. Στὴ μέση του βάνουν τὰ κουμποῦρια τ' ἀσημένια καὶ στὸ πλάγι του τὸ μαλακτισμένο κριοφίλι.

Τὸν ἴδιον καιρὸν οἱ ὄμορφες τοῦ χωριοῦ τραγουδοῦν τὸ στόλισμά του. Τὴν ὥρα ποῦ τὸν χρενί-

ζουν, λέν μ' ἤχο θλιβερό τὸ τραγοῦδι: στὸ χτένισμα, στὰ μαῦρα μαλλιά του.

Τὴν ὥρα ποῦ τὸν ἀλλάζουν, παινοῦν τὴν ὄμορφη φορεσιὰ, τὰ καλὰ ἄρματά του.

Τὴν ὥρα ποῦ τοῦ βάνουν τὸ στέφανον, πλεγμένον ἀπὸ ἰτιά μὲ χρυσὸ γαϊτάνι, παινοῦν καὶ κείνον ποῦ τὸν ἔστειλε καὶ αὐτὸν ποῦ θὰ τὸν φορέσῃ.

Τὴν ὥρα πῶρχονται οἱ φίλοι νὰ κεράσουν τὸ γαμπρό, ρίχνοντας ἀσημένια στὸ λαιμό του, τότε τραγουδοῦν τὸ κέρασμά του.

Τραγουδοῦν τὸν ἴδιον τὸ χρυσοφρόνιμο γαμπρό, τὴν ψιλὴν γενιά του. Τραγουδοῦν τ' ἀγγελικὸ κορμί, τὰ μαῦρα μάτια του τὰ γλυκά, τὰ φρούδια του τὰ γυρτά, τὰ κοντυλένια. Τραγουδοῦν τὴν γνώμη του τὴν καλόπιστη, ποῦ πονεῖ, τὴν ἀζύγωτη περηφάνεια, ποῦ δὲν κρένει.

Τὴν ὥρα ποῦ τὸν σηκώνουν καὶ τὸν κινᾶν, τραγουδοῦν τὸ κίνημά του.

Μπροστὰ πάει τὸ φλάμπουρο, ποῦ τῶραφταν καὶ αὐτὸ οἱ νιὲς μὲ τὸ τραγοῦδι. Τὸ φέρνει ὁ ἀγαπημένος τοῦ γαμπροῦ, ὁ πρῶτος φίλος.

Τριγύρω πᾶν οἱ ἄλλοι φίλοι κάτασπροι, γιορτινοί, μὲ τὰ μακριὰ κριοφίλια.

Κινᾶει τὸ ψίκι ἀργὸ καὶ τὴν ὥρα ποῦ βγάνουν τὸ γαμπρὸ ἀπ' τὴν πόρτα, ρίχνουν ἀπὸ μιά ντουφεκιὰ ὅλ' ἀντάμα τὰ παλληκάρια. Ὅθι διαβοῦν, ἀπὸ σπίτι φίλου ἢ δικοῦ, πάντα χαιρετοῦν μὲ ντουφεκί τὸ πέρασμά του.

Σὰ φτάσουν στὴν ἐκκλησιὰ, στέκονται καὶ τότε οἱ νιὲς λέν τραγοῦδι: αἰνετικὰ σ' αὐτὴ, στὸ σταυρό, στῆς ἄγιες εἰκόνες, κ' οἱ νιοὶ δίνουν χαιρέτημα μὲ δευτέρη ντουφεκιὰ τους. Καὶ πάλι τὸ ἴδιο γίνεται σὰν ἔβγουν. Καὶ τελευταῖα σὰν ἔρθουν νὰ τὸν θάψουν, δίνουν οἱ νιὲς τὸ στερνὸ δακρυσιμένο παίνεμα κ' οἱ νιοὶ τὸ στερνὸ πικραμένο χαιρέτημά τους.

Πέρα στὸ Παράμορφο χωριό, ποῦ βρίσκεται στὸ Γραμμένο τόπον, ἄμα παντρεύονται ἢ πεθαίνουν τὰ παλληκάρια, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο κἀνουν τὸ γάμο τους καὶ τὸ θάνατό τους.

ΓΙΑΝΝΟΣ ΕΠΑΧΤΙΤΗΣ

Ἡ Μαγδαληνὴ

Ἀφ' τὴ στιγμὴ ποῦ ἀχνί, μετανουμένη
Μὲ τὴ μακρὰ τὴν κόμη τῆς λυτῆ,
Ἔστεκε ἐμπρός, βουβή, γονατισμένη,
Ἐν τὸ νέο Μεσσία ἡ ὠραία Μαγδαληνὴ,

Καὶ ἔς τὴν καρδιά τῆς ἄσβεστες ἐλπίδες
Τῆς Βηθλεὲμ ἐσκόρπιζε ὁ Θεός,
Καὶ στεφάνι ἀπ' ὀλόφωτες ἀκτίδες
Τῆς ἐπλεκε ὁ γαλαζίος οὐρανός,

Πόσες χαρὲς ἢ νιὰ ὄμορφα μᾶς πλάττει
Καὶ πόσο δάκρυ χύνεται πικρὸ!
Πόσες Μαγδαληνὲς θωρεῖ τὸ μάτι,
Ἀλλὰ κανεὶς δὲ βλέπει ἕνα Χριστό.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

Η ΕΠΤΑΦΥΛΟΣ ΘΗΒΗ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Ἑλλάδος πόλεων, τῶν ὁποίων ἡ δόξα διὰ τῶν φωτεινοτάτων χαρακτήρων ἀνεγράφη ποτὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, αἱ Θήβαι εἶνε ἡ μόνη ὑπὸ τοῦ παμφάγου χρόνου παντὸς ἴχνους τῆς λαμπρῆς αὐτῆς ὑπάρξεως ἀπογυμνωθεῖσα. Εἰς τὸν ταξιδιωτῆν, ὅστις ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ ἀναμνήσεων σπεύδει πρὸς τὴν ἐνδοξὴν πόλιν καὶ ἤδη ἐγγὺς αὐτῆς εὐρίσκειται, ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς σημερινῆς αὐτῆς καταστάσεως προξενεῖ θλιβεράν ἀπογοήτευσιν. Οὐτε εἰς ἓνα λίθον προσκρούει ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ αὐτῆς ἑδάφους, οὔτε ἐν ἐρείπειον οὔτε μία στήλη οὔτε ἐν γυμνὸν θεμέλιον ἐνθυμίζει αὐτὸν ὅτι αἰῶνες μεγαλείου καὶ δόξης διήλθον ἐπὶ τοῦ ὠραίου τούτου τμήματος ἑλληνικῆς γῆς. Ἡ ἀπὸ τῆς Χαλκίδος φέρουσα λεωφόρος καταλήγει εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ὅπου ἠγεῖρετό ποτε μία τῶν σπουδαιοτάτων πυλῶν τῆς μεγάλης πόλεως, ὅπου ἀγοραὶ καὶ ναοὶ καὶ στοαὶ καὶ θέατρα ἐγγὺς ἐξετείνοντο ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν αὐτῆς· ἀλλὰ σήμερον γῆ μόνον καταπονομένη ὑπὸ τὸ ἄροτρον τοῦ γεωργοῦ ἐκτείνεται ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ὁδοιπόρου. Ἡ ἀπὸ τῶν Δελφῶν καὶ τῆς Λεβαδείας φέρεται ἴσως βαθείως τὰ ἴχνη τῶν ἡρωϊκῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐξῆλθον ποτε τῶν τειγῶν τῆς πόλεως ἵνα παραταχθῶσι πρὸς τοὺς ἐν Λεύκτροις στρατοπεδευμένους Λακεδαιμονίους, ἀλλ' οὐδὲ ἐν μνημείον οὐδὲ εἰς λίθον ὑπάρχει ἐκεῖ σώζων τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐνδόξου ἐξόδου, ἥτις ἀναμνηθῆναι ἐκεῖ που ἐπὶ στηλῶν καὶ μνημείων ἐχαράχθη ποτὲ. Τυμβῶρυχοι μόνον ἀπαίσιοι, ἀναιδῶς καὶ ἀρόπως διορυσσόντες τὸ ἕδαφος πρὸς ἀπογύμνωσιν τῶν τελευταίων λειψάνων τῶν ἀρχαίων τάφων, βεβηλώνουσι τὴν κόνιν τῶν ἐπὶ δύο χιλιετηρίδας καὶ ἐπέκεινα ἐκεῖ εἰρηνικῶς ἀναπαυθέντων καὶ θλιβούσι μικρῶς τὸν εὐσεβῆ παρατηρητῆν. Ἐξ Ἀθηνῶν ἐρχόμενος διέρχεται ὁ ὁδοιπὸρος ὁμοίως ἀρχαίους ἱερῶς χώρους ἐκεῖ ὅπου τὸ πολυάνδριον ἐκεῖτο τῶν ὑπὸ τῆς ἀκαταμυχήτου φάλαγγος τῶν Μακεδόνων κατασυντριβέντων Θηβαίων, ὅταν διὰ μιᾶς βαρείας ἐφόδου εἰσέπιπτεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖ ὅπου τὸ Ἡράκλειον, τὸ γυμνάσιον, τὸ Ἰσμηνιον καὶ τὰ ἱερὰ λείψανα τῆς παναρχαίας ἐποχῆς τῶν Θηβῶν ἐκείντο, ὅσα καὶ ὁ Πausanias ἐπὶ 160 ἔτη μετὰ Χριστὸν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ· ἀλλ' οὐδὲ ἴχνος αὐτῶν οὔτε εἰς θεμέλιος λίθος τῆς ἐνώπιον αὐτοῦ ὑψουμένης Καδμείας σώζεται πλέον. Πανταχόθεν ὁμοῦς δυστυχῶς ὀποθενδήποτε πλησιάζῃ τις σήμερον τὴν πόλιν περίλυπος ἀναμνηστικῆται, δι' ὅσα πρὸ ὀφθαλμῶν βλέπει, ὅτι χαίρεκάκως εἰπέ ποτε περὶ αὐτῆς, τεταπεινωμένης ἤδη καὶ δυστυχῶς, κωμικὸς ἀρχαῖος:

Μετὰ ταῦτα Θήβας ἦλθον· οὐ τὴν νόχθ' ἄλλην
τὴν θ' ἡμέραν δειπνοῦσι, καὶ κοπρῶν ἔχει
ἐπὶ ταῖς θύραις ἕκαστος...

διότι ἂν οὔτε τὸσον πολυτελεῖς πλέον οὔτε τὸσον ἀθηράγοι καὶ οἰνοπότοι εἶνε οἱ σημερινοὶ Θηβαῖοι, κοπρῶνα ὁμοῦς ἔχουσιν οἱ πλείστοι ἐπὶ ἐπὶ ταῖς θύραις.

Εὐτυχῶς ἡ φύσις δὲν ἐστέρησε τὴν πόλιν καὶ τὴν περὶ αὐτὴν χώραν κανέν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῆς γνωρισμάτων, τὰ ὅποια μὲ τὰς ἀρχαιολογικὰς μας σημειώσεις ἀνὰ χεῖρας ἀνευρίσκομεν βῆμα πρὸς βῆμα σήμερον εὐχερῶς. Ἀλλὰ καὶ οὐδεμία ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις καὶ χώρα τὸσον ἀκριβοῦς μνείας ἐτυχεν ὑπὸ ποιητῶν μάλιστα τῆς ἀρχαιότητος ὅσον αἱ Θήβαι. Τὸ ὄνομα αὐτῆς ὕμνησεν ἤδη πρὸ τοῦ Ὀμήρου ἡ ἐπική ποίησις, οἱ τραγικοὶ δὲ τοῦ Ἰου αἰῶνος ἐπεξεργάστησαν τοὺς μύθους τῆς παναρχαίας πόλεως εἰς μέγαν ἀριθμὸν δραμάτων. Ἡ ἱστορία ἡ ἑλληνικὴ ἀρχίζει κυρίως ἀπὸ τῶν Θηβῶν, καὶ τὸ πρῶτον εἰς τὰ σκότη παναρχαίων χρόνων κρυπτόμενον γεγονός αὐτῆς εἶνε ὁ δεινὸς ἀγὼν, τὸν ὅποιον ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Καδμείας ἐπολέμησαν οἱ ἑπτὰ ἐκ Πελοποννήσου βασιλεῖς. Φρικταὶ σελίδες πληροῦσι τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως ἐκτοτε καὶ μέχρι τέλους τοῦ βίου αὐτῆς, ὡς ἂν ἡ κατάρα τοῦ βασιλικῆς γένους τῶν Λαβδακιδῶν εἶχε κληρονομηθῆ ὑπὸ τοῦ λαοῦ αὐτῆς ὅλου. Ἐπὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπὶ τοῦ Δημητρίου, ἐπὶ τῶν Ρωμαίων ἐπανελήθη ἡ καταστροφή, τὴν ὁποίαν ὁ Οἰδίπους κατηράσθη εἰς τὰ τέκνα του. Ἀλλ' ἡ σκληρὰ, ἂν καὶ ἐνδοξὸς τύχη ἦν ἐπέκλωσεν εἰς αὐτὴν ἡ ἑλληνικὴ Εἰμαρμένη ἀπὸ τῆς πρώτης ἤδη γενέσεως, ἐνέπνευσεν εἰς τὴν κλασικὴν ποίησιν τῆς Ἑλλάδος τὰ θαυμασιώτατα αὐτῆς προῖοντα, καὶ ἀνεξάλειπτοι ἐξ αὐτῆς αἱ ἐντυπώσεις συναδεύουσιν ἡμᾶς εἰς τοὺς τόπους, τοὺς ὁποίους δὲν ἐραντάσθησαν ἄλλως ἢ ὡς βλέπομεν ἡμεῖς αὐτοὺς σήμερον καὶ ὡς εἶδον αὐτοὺς ἀναμνηθῆναι οἱ ποιηταὶ ἐκείνοι, ὅταν παρ' αὐτοὺς ἐστήσαν τὰς σκηνὰς τῶν μεγάλων αὐτῶν δραμάτων.

Ἡ Καδμεία καὶ τὰ γλοεροφόρα πεδία τῆς καλλιποτάμου πόλεως, ἡ πότνια, εὐπάρθενος, καλλιρρέεθρος Δίρκη καὶ ὁ στεφανηρόρος Ἰσμηνός, ὁ μελαμβάθης σηκὸς τοῦ ὠμόφρονος φύλακος τῶν ναμάτων ἐκείνης, τοῦ φονίου δράκοντος, καὶ ὁ ὑψηλὸς ὄχθος τοῦ Ἰσμηνίου, οἱ δρακόντειοι κρηνοί, ὀπόθεν αὐτοσφαγῆς κατέπεσεν ὁ Μενοικεύς, θῦμα πολύτιμον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος, καὶ τῶν αἱματορρύτων πυλῶν αἱ θέσεις ὅπου βρέμων προσέπιπτε ὁ ἀσπιδηρόρος λαὸς τοῦ Ἀδράστου, μὲ πῦρ καὶ καταστροφὴν ἀπειλῶν τὴν πόλιν—πάντα ταῦτα ἀνίστανται καὶ σήμερον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ παρατηρητοῦ τοσοῦτον ἀληθῆ καὶ ἐναργῆ, ὅσον παρίστανται πράγματι ἐν τῇ ζωηροτάτῃ τῆς ποιήσεως εἰκόνι. Καὶ προδιόως οὐδὲν ἐνταῦθα μετεβλήθη ἐξ ὅσων τὸν ρυθμὸν τῆς χώρας χαρακτήρα ἀποτελοῦσι, λόφοι καὶ πηγὰ καὶ κρήναι καὶ ποταμοί, πρὸς ὅσα ὄχι μόνον ἡ ποίησις προσκολλᾶται ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορία τὰ γεγονότα συνάπτει. Ἀπὸ τῆς νοτίας προσβάσεως τῆς Καδμείας ἐκείθεν ὅπου, διὰ μικροῦ διασελώματος χωριζόμενος, ἐγγὺς ὑψοῦται ὁ ὄχθος, εἰς ὃν καταλήγει πανάρχαιον ὑδραγωγεῖον μέχρι σήμερον προμηθεῖον εἰς τὴν πόλιν τὸ

ὑδωρ, ἀπολαμβάνει κανεῖς ἐπὶ τῶν πέριξ τὴν αὐτὴν ἐκείνην θέαν, πρὸς ἣν ἀτενίζει ἡ Ἀντιγόνη ἐν ταῖς Φοινίσσαις τοῦ Εὐριπίδου ἀπὸ τοῦ ὑπερφῶτος τῶν ἀνακτόρων. Ἀριστερόθεν ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Καδμείας ῥεῖ ἡ Δίρκη, τὰς πηγὰς αὐτῆς ὑπὸ τὸ γραφικὸν χωρίον Τάχου, τὰς ἀρχαίας Ποτινάς, ἔχουσα. Εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ αὐτῆς προσλαμβάνει τὸ ἀφρονώτατον ὑδωρ τῆς πολυκρούου κρήνης τοῦ Ἄρεως, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν χαίνει ἡ χεὶρ τοῦ δράκοντος. Ἐκεῖ ἐγεννήθησαν αἱ Θήβαι. Ὁ Κάδμος ἐκεῖ ἐθυσίασεν εἰς τὴν Ἀθηνῶν τὴν ὀδηγήσασαν αὐτὸν κατὰ τὸν χρῆσμον βοῦν,

καλλιπτόταμος ὕδατος ἵνα τε
νοτὶς ἐπέργεται ρυτῆς
Δίρκης γλοηφόρος
καὶ βαθυσπύρους γυκας.

ἐρόνευσε τὸν δράκοντα καὶ ἐκτίσε τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ ἄκραν.

Αὐτὴ ἡ Καδμεία ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς θέσεως τοῦ παρατηρητοῦ κατέρχεται ὡς προβολὴ μακρὰ πρὸς βορρᾶν ἐκτεταμένη ἀπὸ τῆς μακρῆς σειρᾶς τῶν ὑψωμάτων, τὰ ὅποια χωρίζουσι τὴν παρασωπιαν πεδιάδα ἀπὸ τῆς χαμηλοτέρας τῶν Θηβῶν. Δεξιόθεν γλοερὰ κοιλότης, «ἡ κοίλη ὁδός», χωρίζει τὴν Καδμείαν ἀπὸ τῶν μακρῶν ὄχθων τοῦ Ἰσμηνοῦ ὅστις διὰ τῆς βαθείας του κοίτης σπεύδει πρὸς τὴν πεδιάδα ἵνα ἐνωθῆ μετὰ τῆς Δίρκης. Ἐκατέρωθεν ὁμοῦς σύνοπτα εἶνε πρὸς βορρᾶν τὰ ρεύματα αὐτῶν, τὰ ὅποια διαβαίνουσιν ἤδη οἱ ἀκατάσχετοι ἤρωες, πλησιάζοντες τὰς ἐπάλλξεις καὶ τοὺς πύργους τῆς ὑπερηράνου ἀκροπόλεως. Καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν παρατηρητῆν δεξιόθεν ὁ λεκανοειδὴς χώρος ἐκτείνεται, ὅπου οἱ Θηβαῖοι τὸ 336 κατὰ τὴν φεβερῶν ἐροδον τοῦ Ἀλεξάνδρου καταπατοῦμενοι ὑπὸ τῆς βαρείας Μακεδονικῆς φάλαγγος σπεύδουσι διὰ τῶν πυλῶν νὰ σωθῶσιν εἰς τὴν πόλιν εἰσωθόμενοι εἰς τὴν κοίλην ἐκείνην ὁδόν, ἥτις γίνεται ὁ τάφος τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος τῶν.

Ἡ τοπογραφία τῶν Θηβῶν, καὶ αὐτὴ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ποίησιν, πολὺ δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν ἱστορίαν εἶνε, ὡς βλέπει τις, τὸ μόνον ἀντικείμενον, ὅπερ ἐν Θήβαις προκαλεῖ τὰς σκέψεις τοῦ παρατηρητοῦ. Τὸ ἕδαφος εἶνε ἀπογυμνωμένον ἄνωθεν παντὸς ἴχνους ἀρχαίου κτιρίου καὶ πιθανώτατα οὔτε ἐντὸς τῶν κόλπων του κρύπτει πλέον ἀγνωστὸν τι κειμήλιον. Ἐπιγραφαὶ τινες καὶ στήλαι ἐπιτάφιοι εὐρέθησαν ἄλλοτε ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ὀλίγαι τινες μόνον ὀπωσθήποτε λόγου ἄξια, καὶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλείστον ἐκ τῶν ὑστάτων χρόνων. Εἶνε δὲ ἴσως καὶ αἱ τελευταῖαι ὑπὸ τὸ φειδωλὸν αὐτῆς ἕδαφος διατηρηθεῖσαι. Ρυπαρὸν καὶ ἐρειπιωμένον παράπηγμα, τὸ «μουσεῖον» τῆς πόλεως, περιλαμβάνει νῦν αὐτὰς καὶ εἶνε ἡ πιστὴ εἰκὼν τῆς ἀρχαιολογικῆς πενιχρότητος τῆς πόλεως. Ἐν μιᾷ τῶν ἐπιγραφῶν ἀναγινώσκειται λογαριασμός, τὸν ὅποιον ὑπέβαλεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ τῆς πόλεως καὶ τῆς βοιωτικῆς ὁμοσπονδίας πάσης, ἥς κέντρον ἦσαν αἱ Θήβαι, κατὰ τινὰ «ἐπιστράτευσιν» αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὑστάτων χρόνων τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, πιθανῶς περὶ τὸ ἔτος 171 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ ἵππαρχος

Πομπίδας ἔλαβεν ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ κράτους 2100 δρ. διὰ τὰ ἐξόδα τῆς ἐκστρατείας. Ἀλλὰ μόνον διὰ τοὺς μισθοὺς τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ (7 ἱλάρχων) ἐχρειάζετο 1610 δρ., 600 δὲ δρ. διὰ τοὺς κοινούς στρατιώτας ἦτοι ἐν ὄλῳ 2210 δρ. Τοῦ ἔλειπον ἐπομένως 110 δρ. καὶ ταῦτα ἦτο ἠναγκασμένος νὰ εὐρῆ ὀπωσθήποτε. Καὶ τὰς ἐξεῦρε κατὰ πρωτότυπον ἀληθῶς τρόπον, πωλήσας δύο ἵππους τῶν ἀξιωματικῶν Φιλλέου καὶ Φρουνίσκου, οὓς ἠγόρασαν οἱ κκ. Ἐρπώνδης καὶ Εὐανορίδας ἀντὶ 85 δρ. τὸν ἓνα καὶ 86 τὸν ἄλλον. Ἀλλ' ὁ ἵππαρχος καὶ ἀξιωματικὸς τῆς οἰκονομίας συνάμα εἶχε καὶ ἄλλην δυσκολίαν, διότι οἱ μὲν μισθοὶ τῶν ἀξιωματικῶν ὑπελογίζοντο εἰς δραχμὰς ἀργυρᾶς, τὸ κυκλοφοροῦν ὁμοῦς νόμισμα κατὰ τὴν τότε χρεωκοπικὴν τῆς Ἑλλάδος κατάστασιν ἦτο ἐν Βοιωτίᾳ τὸ χαλκοῦν, διότι ὁ ἀργυρὸς εἶχε φυγαδευθῆ παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας ἕνεκα τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Μὲ τὰς 171 δρ. λοιπόν, ἃς ἔλαβεν ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν δύο ἵππων, μετέβη πρὸς τὸν τραπεζίτην Κημισόδωρον καὶ ἠγόρασε παρ' αὐτοῦ δραχμὰς ὅσας τοῦ ἔλειπαν ἀργυρᾶς 110 ἀντὶ 137 1/2 δρ. χαλκοῦ, πληρώσας οὕτω τὴν νομισματικὴν διαφορὰν πρὸς 25 0/0. Τῷ ἐπερίσσευσαν λοιπὸν δρ. 33 1/2, ἐξ ὧν 7 1/2 μὲν δρ. ἐπλήρωσεν εἰς τὸν λιθοζῶον ὅστις ἐχάραξε τὸν λογαριασμὸν τοῦτον ἐπὶ τοῦ λίθου, ἢ τὴν ἀπολογίαν ὡς λέγει ὁ ἵππαρχος, 21 δὲ δρ. διαιοίρασεν εἰς τοὺς στρατιώτας του καὶ 5 ἄλλας διέθεσε δι' ἓνα ἄλλο κονδύλιον μικρῶν ἐξόδων, τὸ ὅποιον ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὀνομάζεται «ἀρτάμησις βοός». Εὐτυχῶς ἄλλαι ἐπιγραφαὶ τοῦ θηβαϊκοῦ μουσεῖου μᾶς ἐνθυμίζουσι καλλιτέρεους χρόνους τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως, μία τούτων μάλιστα αὐτὸ τὸ ἐν Λεύκτροις ἀνδραγάθημα τοῦ μεγάλου αὐτῆς υἱοῦ, τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Εἶνε ἐπιγράμμα τοῦτο ἐπὶ μνημείου πρὸς τιμὴν συναγωνιστῶν αὐτοῦ, ὃν ὁ μὲν ἦτο Βοιωτάρχης ἐν Λεύκτροις, ὁ ἄλλος δὲ εἰς τῶν μετὰ τοῦ Πελοπίδου συναμοτῶν. Ὁ πρῶτος, ὁ Ξενοκράτης, ἔσπευσε πρὸ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης εἰς τὴν Λεβαδείαν, εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Τροφονίου, καὶ λαβὼν τὴν ἐκεῖ ἀναθεθειμένην ἀσπίδα τοῦ παλαιοῦ τῶν Μεσσηνίων ἥρωος Ἀριστομένους, τοῦ ὁποῦ ἡ μορφή ὡς φάσμα φοβερόν θά ὑπέμνησε παλαιὰς τῶν Σπαρτιατῶν ἀμαρτίας, ἐκόσμησεν ἀπ' αὐτῆς τρόπαιον ὑπὸ τὰς ὄψεις τῶν ἀπέναντι παρατεταγμένων ἐχθρῶν. Τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἦτο μέγα διὰ τοὺς ἀνδράς, οἵτινες ἐτόλμησαν διὰ μέσου τῆς ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν κατεχομένης χώρας νὰ μεταφέρωσι τοιοῦτον ἱερόν κειμήλιον. Καὶ τὸ κατόρθωμα τοῦτο ὕμνει τὸ ἐπιγράμμα, ὅπερ ὑπομνησκὸν τὸ Λευκτρικὸν τρόπαιον τῶν Θηβαίων ἡρώων καὶ τὴν στρατηγικὴν δόξαν τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἀφίνει νὰ προβάλλῃ ἐκ ταύτης, ὡς ἐκ τοῦ βάθους τῆς εἰκόνας, ἡ μεγάλη τῶν τριῶν ἀνδρῶν προξίς:

Ἄνικα τὸ Σπάρτης ἐκράτει δόρυ, τὴννάκις εἶλεν
Ξενοκράτης κλάρω Ζηνὶ τρόπαια φέρειν.
Οὐ τὸν ἀπ' Εὐρώτα δέισας στόλον οὐδὲ λάχαναν
Ἀσπίδα. Θη β α ἱ οἰ κ ρ ε ἰ σ σ ο ν ε ς ἐν πολ ἐ μ ω
Κρυόσσει Λεύκτροις νικαφόρα δούρι τρόπαια
Οὐδ' Ἐπαμεινώνδα δεύτερον ἐδράμομεν.

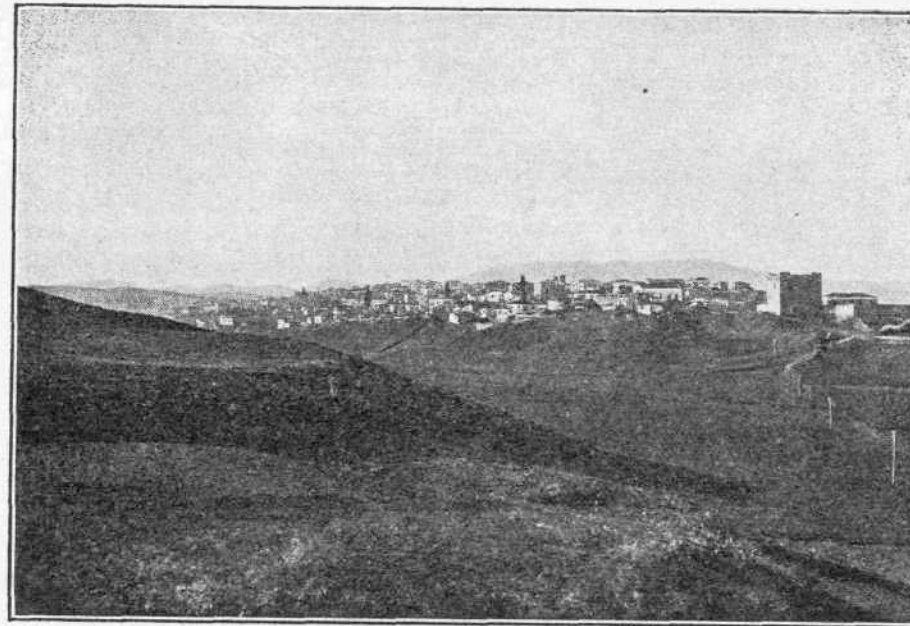
Νοτιοανατολική άποψις τῶν Θηβῶν.
(Ἡ κοίτη τοῦ Ἰσμηνοῦ ὁ Ἰσμηνίος ὄχθος)

Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε συνάμα καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ φιλόρ-
χαιος παρατηρητὴς ἐκ τοῦ προχείρου θὰ συνέλεγεν
ἐκ τοῦ μικροῦ θησαυροῦ, τὸν ὁποῖον διεφύλαξε μέχρις
ἡμῶν ἡ ἐρημωμένη θηβαϊκὴ γῆ. Ἡ γεώλογος καὶ
γόνιμος χώρα ἐν πάσῃ τῇ μέχρι τοῦ Κιθαιρώνας καὶ
τῶν πρὸς βορρᾶν παρὰ τὴν Ὑλικὴν λίμνην ὁρέων
δὲν ἔχει οὐδαμοῦ λίθους καὶ αἱ χρεῖαι τῶν κατοίκων,
εἰς τὰς ὁποίας καὶ σήμερον ἐπιθυσιάζονται τὰ ἐλά-
χιστα σωζόμενα λείψανα τῶν περὶ τὴν Καδμείαν
θεμελιῶν ἀρχαίων τειχῶν, κατηνάλωσαν πρὸ αἰώ-
νων πᾶν ὅ,τι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπ' αὐτὸ εἶχε
περιλειφθῆ ἐξ ἀρχαίου λιθίνου ὕλικου. Εἰς τὸν ναὸν
τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ (τὸ παλαιὸν ἱερόν τοῦ Ἰσμηνίου
Ἀπολλωνος), εἰς τὸ ἐρειπωμένον παρεκκλήσιον
τοῦ Ἁγίου Νικολάου (τὸ παλαιὸν πιθανῶς Ἡρά-
κλειον), εἰς τὸ ὁμοίον τῆς Ἁγίας Τριάδος (τῆς
Ὀγκας ἰσως Ἀθηνᾶς παρὰ τὴν Δίρκην) καὶ τὸν
ἐπὶ τῆς βορείας ὁμαλῆς προσβάσεως τῆς Καδμείας
φραγματικὸν πύργον βλέπει τις ἀκόμη συνφοδομη-
μένους ἐξαιρετικῶς τετραπλευρούς λίθους ἐκ τῶν
ἀρχαίων τειχῶν καὶ ἄλλων ἰσως κτιρίων τῆς πό-
λεως, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἄλλο πλὴν τούτων ἐκ τῶν
παλαιῶν ἐκείνων μνημείων αὐτῆς. Καὶ ἡ θέσις αὐ-
τῶν διὰ τοῦτο καὶ ἡ σημασία μένει παντελῶς ἀγνω-
στος εἰς ἡμᾶς.

Καὶ ἡ τοπογραφία ὁμως τῆς πόλεως, τὸ ἀξι-
περιεργότατον σπουδάσμα τοῦ παρατηρητοῦ σή-
μερον, δὲν παρέχει ὀλιγωτέρας ἀβεβαιότητος καὶ
ἀμφιβολίας, αἵτινες εἰς τὴν ποίησιν μὲν δύνανται
να παρέλθωσιν καὶ ἀσυζητητῆ ἐπὶ τέλους, εἰς τὴν
ἱστορίαν ὁμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑφίστανται. Ὁ
Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης, οἵτινες ἐν
Ἀθήναις ζῶντες ἐξέδραμον βεβαίως πολλάκις μέχρι
τοῦ Κιθαιρώνας, ἔφθασαν ἰσως ποτὲ καὶ πέραν αὐτοῦ
μέχρι τῆς περιδόξου ἐκείνης τῶν μύθων πόλεως,

τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μάλιστα διὰ τῆς ποιήσεώς των
ἐνδοξοτέραν κατέστησαν, ἐπὶ τῇ θέξ δὲ τῶν μυθικῶν
αὐτῆς τόπων συνέλαβον ἰσως αὐτὰς τὰς ιδέας τῶν
μεγάλων αὐτῶν δραμάτων: τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θή-
βας, τῆς Ἀντιγόνης, τῶν Φοινισσῶν, τῶν Βακχῶν,
τῶν Ἰκετιδῶν καὶ οὐτινος ἄλλου τῶν ὁμοίων. Ζή-
τημα ὁμως εἶνε ἂν ἐσκέφθησάν ποτε νὰ συνδέσωσι
μετὰ τῶν ποιητικῶν αὐτῶν περιγραφῶν τόσας τοπο-
γραφικὰς πληροφορίας, ὅσας πεζότεροι χρόνοι θ'
ἀπῆτουν παρ' αὐτῶν χάριν τῆς ἱστορικῆς λεγομέ-
νης ἀληθείας. Τῆς Δίρκης τὰ νάματα καὶ τοῦ
Ἰσμηνοῦ, τῶν «λιπαρῶν Θηβῶν ὁ μέγας σκόπελος»,
ἡ Καδμεία δηλονότι, τὰ γλοεροφόρα καὶ πυροφόρα
αὐτῶν πεδία καὶ οἱ λωτοτρόφοι λειμῶνες καὶ ἡ
κρήνη τοῦ Ἀρεως καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ δράκοντος
καὶ οἱ ὑπερκείμενοι κρηνοὶ ἦσαν πᾶν ὅ,τι ἐχρειάζετο
ὁ ποιητὴς διὰ τὰς λαμπρὰς τῶν σκηνῶν αὐτοῦ εἰκό-
νας. Ἀλλὰ καὶ ταύτας ὁ ποιητικὸς αὐτοῦ χρωστήρ
ἠδύνατο νὰ μεγαλύνῃ καὶ τροποποιήσῃ ἄνευ φόβου
μὴ προσκρούσῃ εἰς τῶν συγχρόνων αὐτοῦ τὰς ἀκρι-
βεῖς τοπογραφικὰς γνώσεις. Ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὴν
ἀπόδον τῆς Ἀντιγόνης χαιρετίζει τὴν ἀνατολὴν
τοῦ ἡλίου ἠτις ἔφερε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὰς Θήβας,
τῆς χρυσῆς ὁμως ἡμέρας τὸ βλέφαρον φαντάζεται
ἐξανατέλλον ἐκ δυσμῶν, διότι ὑπὸ τὴν δυτικὴν
πλευρὰν τῆς Καδμείας ῥεῖ ἡ Δίρκη, ὁ Ἰσμηνός δὲ
ἐξ ἀνατολῶν. Ὁ Εὐριπίδης κάμνει ἐπίσης τοὺς
πολὺ καλῶς βέβαια τὰς Θήβας γνωρίζοντας ἀκροα-
τὰς του νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἡ Δίρκη, ἠτις κυρίως
δὲν εἶνε οὔτε ἡτὸ ποτε μεῖζόν τι ἡ κρήνης ῥεῦμα
ἄφθονον, εἶχε δυσπόρου ποταμοῦ βάθος, διότι ὁ
Ἐτεοκλῆς ἐν ταῖς Φοινισσῆσι τὴν κατὰ τοῦ ἀντι-
πέραν στρατοπεδευμένου ἐχθροῦ νυκτερινὴν ἐροδὸν
μόνον διὰ τὸν λόγον φροβεῖται ὅτι:

βαθὺς γέ τοι Διρκίῳ ἀναχωρεῖν πόρος,

Βορειοανατολικὴ ἀποψις τῶν Θηβῶν.
(Ὁ φραγματικὸς πύργος ἡ κοίτη ὁδός)

ὅτι δηλαδὴ ἡ ὀπισθοχώρησις θὰ ἦτο δύσκολος ἔνεκα
τῆς βαθύτητος τοῦ ποταμοῦ! Ἐὰ ἐζητοῦμεν λοιπὸν
παρὰ τῶν ποιητῶν ὅ,τι δὲν ἐσκέφθησάν ποτὲ ἐκεῖνοι
νὰ μᾶς παράσωσιν, ἂν ἐφηρμοζόμεν εἰς τὰς περι-
γραφὰς αὐτῶν τὸν αὐστηρὸν γνώμονα τῆς τοπογρα-
φικῆς ἀληθείας. Ἐπειτα αἱ σκηναὶ τῶν δραμάτων
αὐτῶν μεταφέρουσι τὸν ἀκροατὴν εἰς παλαιούς, μυ-
θικοὺς χρόνους καὶ τίς ἤθελεν ἐπομένως περὶ αὐτῶν
πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἀπαιτήσαι; ἢ τίς μάλιστα ἤθε-
λεν εὐχαριστηθῆ ἐκ τῆς ἀκριβοῦς μνείας τόπων καὶ
πραγμάτων, τὰ ὁποῖα πάντοτε ἦσαν κατώτερα τῆς
περὶ αὐτῶν δόξης τῶν ἀκροατῶν, οἵτινες ἐντὸς τοῦ
ἰδεώδους ὅλων κόσμου τῶν μύθων ἀνεστρέφοντο ὅταν
ἐν τῷ θεάτρῳ τοὺς ἥρωας αὐτῶν ἐβλεπον καὶ ἤκουον:

Τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν διὰ τοῦτο ζήτημα
περὶ τῆς ἀληθοῦς εἰκόνας τῆς πόλεως κατὰ τοὺς χρό-
νους, καθ' οὓς οἱ ποιητὰ τὰ δράματα αὐτῶν ἐποίη-
σαν, ἀδύνατον νομίζομεν ὅτι εἶνε νὰ λυθῆ ἐκ τῶν
πληροφοριῶν αὐτῶν. Ὑπὸ τῶν ποιητῶν αἱ Θῆβαι
περιορίζονται εἰς τὴν Καδμείαν, εἰς τὸν λόφον δηλαδὴ
ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον καὶ ἡ σημερινὴ πόλις κατέχει.
Τὰ γενικὰ ὅρια αὐτῆς εἶνε ἡ Δίρκη καὶ ὁ Ἰσμηνός.
Τοῦτο εἶνε ἀναμφίβολον, πᾶσαι δὲ αἱ περιγραφαὶ
αὐτῶν τοιαύτην εἰκόνα τῆς παναρχαίας πόλεως —
διότι καὶ μόνον περὶ αὐτῆς πρόκειται εἰς πάντα τὰ
δράματα — παρέχουσιν. Ὅτι συνάμα οἱ ποιητὰ τὴν
ἀκρόπολιν θέλουσι καὶ «ἐπτὰπυλον» εἶνε δευτερευόν
ζήτημα, τὸ ὁποῖον διόλου δὲν εἴμεθα ἠνυχασμένοι
κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν νὰ λύσωμεν. Ἡ ἐπτὰπυ-
λος Θῆβη, οἱ ἐπτὰ ἥρωες οἱ μετὰ τοῦ Ἀδράστου
κατ' αὐτῆς στρατεύσαντες, οἱ ἐπτὰ υἱοὶ αὐτῶν, οἱ
ἐπίγονοι, εἶνε ἀριθμοί, τοὺς ὁποίους ἐπλασε πρὸ τοῦ
Ὀμήρου ἤδη ἡ ποίησις καὶ ἄλλην ἀξίαν δὲν ἔχουσι
ἢ τὴν ποιητικὴν. Ἡμεῖς ὁμως γνωρίζομεν σήμερον
ὅτι οὔτε αἱ Μυκῆναι οὔτε ἡ Τίρυνς οὔτε ἡ Κεκρο-

πία οὔτε τὸ Ἴλιον οὔτε ἄλλη τις ἐνδοξὸς πόλις τοῦ
παναρχαίου τῆς Ἑλλάδος πολιτισμοῦ τόσας πύλας
εἶχεν, οὔτε ἡ Καδμεία ἐπομένως ἡ ἔδρα τῶν ἰσχυ-
ρῶν Καδμειῶνων ἠδύνατο τόσας νὰ ἔχη. Ἡ εἰσο-
δος πρὸς τὰς ὑπερηφάνους ἐκεῖνας ἀκρόπολεις ἦτο
μία, ἂν δὲ καὶ δευτέρα ὑπῆρχεν, αὕτη δὲν ἦτο ἡ
σπουδαία, διότι οὔτε ὄχυρωτικοὶ λόγοι ἐπέτρεπον
περισσότερα σημεῖα νὰ μένωσιν εὐπρόσβλητα εἰς τὸν
ἐχθρὸν οὔτε ἡ φυσικὴ τῶν ἀκροπόλεων τούτων θέσις
ἐπέτρεπεν εἰς πολλὰ σημεῖα τὴν ἀνάβασιν. Ἡ ἀκρό-
πολις τῶν Ἀθηνῶν ἐξ ἐνός μόνον σημείου εἶνε εὐ-
πρόσιτος, ἐκ δυσμῶν, ἐκ παντὸς δὲ ἄλλου ὑψίκρη-
μνοὶ πέτραι ἀσφαλίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ πάσης προσ-
βολῆς. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ μόνον πρὸς δυσμᾶς εἶχε
τὸν κύριον αὐτῆς πυλῶνα, ὄχυρούμενον ὑπὸ πύργων
καὶ τοῦ δακτυλιοειδοῦς αὐτὸν ἐντεῦθεν περικλείοντος
«ἐννεαπύλου» πελαργικῶν τείχους. Δευτέραν πυλῖδα
εἶχε καὶ πρὸς βορρᾶν, ἰσως δὲ καὶ ἄλλην πρὸς νότον,
ἀλλ' οὐχὶ πύλην. Καὶ ἡ τῶν Μυκηνῶν ἀκρόπολις
δὲν ἦτο διαφορετικὴ, καὶ τὸ Ἴλιον ἔχει ὁμοίως μό-
νον τὰς «σκαιὰς» αὐτοῦ πύλας, αἵτινες προϋποθέ-
τουσι μὲν καὶ δεξιὰς, ἀλλ' αὐταὶ εἶνε τόσον ἀσή-
μανται, ὥστε ὁ ποιητὴς οὐδέποτε ἀναγκάζεται νὰ
τὰς ἀναφέρῃ. Καὶ ἡ Καδμεία ὁμοίως δὲν ἦτο δυνα-
τὸν νὰ εἶνε οὔτε τῶν Μυκηνῶν οὔτε τοῦ Ἰλίου σπου-
δαιότερα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ φύσις τῆς ἀπὸ νότου πρὸς
βορρᾶν προβαλλούσης καὶ ὀλονὲν χαμηλοῦμένης ταύ-
της βάρχεις μάλλον ἢ ἀκροπόλεως (παρὰ τὸ πινδα-
ρικὸν αὐτῆς ὄνομα «μέγας σκόπελος») ἐπιτρέπει
εἰσόδους ἄλλας ἢ μίαν μόνον, τὴν ἀπὸ βορρᾶ.
Πραγματικῶς καὶ πρὸς τὴν Δίρκην καὶ πρὸς τὴν
«κοίτην ὁδόν» καὶ πρὸς νότον αἱ πλευραὶ αὐτῆς
ὑψοῦνται ἰκανῶς ἀποτόμως, ὥστε νὰ καθιστῶσιν
ἀδύνατον τὴν ἐκ τῶν τριῶν τούτων σημείων πρόσ-
δον εἰς τὴν πόλιν. Σήμερον ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν λεωφό-
ρος εἰσέρχεται ἀληθῶς κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Καδ-

μείαν ἐκ μεσημβρίας, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἐχρειάσθη νὰ πληρωθῇ μὲν τὸ μνημονευθὲν διασέλωμα χώματος (καμάρι τοῦ φραγκικοῦ ὑδραγωγείου), νὰ διασκαφῇ δὲ ἡ νοτιὰ πλευρά. Πρῶτον ὅμως, καὶ ἤδη ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἐντεῦθεν μὲν ὄλως ἀπρόσιτος ἦτο ἡ πόλις, ἡ δὲ ὁδὸς ἔφερε πολὺ χαμηλότερον πρὸς τὴν βενετικὴν τῆς κοιλίας ὁδοῦ, ὅπου ἦτο ἀληθῶς καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ σπουδαιότητα, ἀλλὰ καὶ εὐπροσβλητότατη τῆς πόλεως εἰσοδος (αἱ Ἡλέκτραι πύλαι), οὐχὶ ὅμως τῆς Καδμείας, ἀλλὰ τῆς «κάτω πόλεως». Ἡ Καδμεία, τουτέστιν ἡ ἀρχαιότατη πόλις, τὴν εἰσοδὸν αὐτῆς κατ' ἀνάγκην εἶχεν ἐκ τοῦ βορρᾶ, ὅθεν καὶ σήμερον ἡ ἀνάβασις ὑπάρχει. Εἶνε δὲ τοῦτο ἐντελῶς σύμφωνον καὶ πρὸς τὰς ἐκ τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων γνωστὰς περιγραφὰς. Οἱ Μακεδόνες ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσώρμησαν εἰς τὴν κάτω πόλιν διὰ τῶν Ἡλεκτρῶν πυλῶν καὶ τῆς κοιλίας ὁδοῦ, οἱ Θηβαῖοι ἀντέταξαν τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἀντίστασιν ἐπὶ τοῦ πρὸ τῆς εἰσοδοῦ τῆς Καδμείας λόφου, τοῦ Ἀμφίου λεγομένου, συντριβέντες ὅμως καὶ ἐνταῦθα αὐτοὶ μὲν εἰς φυγὴν ἐτρέπησαν, εἰς δὲ τοὺς Μακεδόνες ἀφῆκαν πλέον ἐλευθέραν τὴν εἰς τὴν Καδμείαν προσέγγισιν, ἧς τὰς πύλας ἤνοιγεν ἤδη ἡ ἐντὸς ἀποκεκλεισμένη μακεδονικὴ φρουρά. Ἔως πρὸ ὀλίγων μηνῶν ὑψοῦτο εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἀκέραιος ὁ φραγκικὸς πυργός, ὅστις ὑπερήσπιζε καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τὴν μόνην τῆς Καδμείας εἰσοδὸν, ἐρειπυθῆς ὡς ἀγνώστῳ νῦν καὶ οὗτος ἐκ τοῦ τελευταίου σεισμοῦ. Ἐκ τῶν ἄλλων δὲ πλευρῶν μόνον πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει κατάβασις πρὸς τὴν κρήνην τοῦ Ἄρειος, ἧς τὸ σημερινὸν ὄνομα Παράπορτι δεικνύει ὅτι καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐκεῖ ἀτραπὸς ἔφερε πρὸς πυλίδαν τινά.

Διὰ τὰς ἐπτὰ πύλας λοιπὸν θέσεις δὲν ὑπάρχουσι, καὶ ἂν ἀκόμη ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Καδμεία πρὸς βορρᾶν τοὐλάχιστον ἐξετείνετο πρὸς μέρος τι τῆς πεδιάδος. Διοτι ὅπως αἱ Μυκῆναι καὶ κάτωθεν τῆς ἀκροπόλεως περιελάμβανον εἰς τὸν κύκλον τῆς πόλεως τὰς ὑπ' αὐτὴν κώμας, ἀπετέλουν δηλονότι ἀκροπόλιν καὶ ἄστν, ὅπως αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Θησείας ἤδη ταχέως πρέπει ν' ἀπέκτησαν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς ἀκροπόλεως μέρος ἐκεῖ ὅπου αἱ σπουδαιόταται ἐκ τῆς χώρας ὁδοὶ συνέρχονται, τὴν κάτω αὐτῶν πόλιν ἦτοι τὸ ἄστν (ὁ μετὰ ταῦτα «Κεραμεῖκος» καὶ ἀρχῆθεν βεβαίως τοιοῦτος), ὅπως τὸ ἴλιον μετὰ τοῦ ἄστεως αὐτοῦ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, τοιοτοτρόπως καὶ ἡ παλαιότατη Καδμεία, ἡ σύγχρονος τῶν ἄλλων πόλεων τῆς προδωρικῆς Ἑλλάδος, δὲν θὰ ἐστερεῖτο τοῦ ἄστεως αὐτῆς. Εἶνε δὲ καὶ ὄλως φυσικὸν τοῦτο, διότι ἡ ἀκρόπολις ἦτο τοῦ βασιλικοῦ γένους καὶ τῶν μεγάλων ἡγεμονικῶν οικογενειῶν ἡ ἔδρα, ἀλλ' ὁ λαὸς ὅστις τὴν γῆν εἰργάζετο καὶ τσαούτας τέχνας ἤσκει κατὰ τὴν παλαιότατην ἐκείνην ἐποχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὡς ἐκ τῶν σπουδαιότατων αὐτῆς λειψάνων διδασκόμεθα (οἱ ἐν Μυκῆναις, ἐν Ἀττικῇ, ἐν Μεσσηνίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τάφοι καὶ οἱ θησαυροὶ αὐτῶν), βεβαίως κατῴκει ἐξω τῶν ὄχυρῶν πύργων καὶ ἀνακτόρων τῶν πλουσίων βασιλείων. Καὶ τὸ

ἄστν ὅμως τοῦτο οὔτε τόσον μέγα ἠδύνετο νὰ εἶνε οὔτε ὠχυρωμένον ὡς ἡ ἀκρόπολις, ἡ ἀληθὴς δηλαδὴ πόλις, οὔτε πύλαι ἐπομένως ἠδύνετο νὰ ὑπάρχουσιν, οὔτε ἐπτὰ, οὔτε κἂν μία.

Ἄλλ' οὔτε ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος οὔτε τῶν Θηβῶν ἡ ἀνάπτυξις ἐστάθη εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς παναρχίας ἐποχῆς. Ἡ ἰσχυρὰ τῶν Καδμείων φυλὴ, ὅπως γνωρίζει αὐτὴν ἡδη ὁ Ὀμηρὸς καὶ δὲν συγγέει διόλου μὲ τὸν μετὰ ταῦτα διαμορφωθέντα μῦθον περὶ τοῦ ἐκ Φοινίκης Κάδμου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ δῆθεν τὰς Θήβας ἀποικισάντων, ὑπέκυψεν εἰς τοὺς ἐκ τῆς βορείας Ἑλλάδος εἰσβολεῖς, τοὺς Δωριεῖς Βοιωτοὺς καὶ παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸ σκῆπτρον, ἐγκαταλιποῦσα τὴν ἀρχαίαν πατρίδα ἵνα ζητήσῃ νέαν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὅπου ἐρρίφθησαν τότε αἱ γιλιάδες τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος μεταναστῶν. Ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Σπερχεῖοῦ μέχρι τοῦ Κιθαειῶνος καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀσωποῦ ἐστερέωσαν τὴν ἀρχὴν τῶν οἱ κατακτητῆαι Βοιωτοὶ καὶ αἱ Θῆβαι κατεστάθησαν τὸ κέντρον τῆς ἀρχῆς αὐτῶν. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶνε τῶ ὄντι ἀπαράμιλλος. Καθὼς ἐν γένει ἡ βοιωτικὴ χώρα κατὰ τὴν παρατήρησιν παλαιοῦ ἱστορικοῦ συνενώνει θαυμάσια πλεονεκτήματα ἡπειρωτικῆς καὶ ἐπιθαλασσοῦ ἅμα χώρας, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς ἀνατολῆς διὰ τοῦ πολυλιμένου Εὐρίπου καὶ μετὰ τῆς δύσεως διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τοιοτοτρόπως αἱ Θῆβαι ὑπὸ τῆς φύσεως εἶνε προωρισμέναι ν' ἀποτελέσωσι τὸ κέντρον αὐτῆς. Ἡ χώρα αὐτῆς εἶνε ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη τῆς Βοιωτίας, ἀπολύτως δὲ δεσπόζουσι αὐτῆς αἱ Θῆβαι. Ὅπισθεν αὐτῶν πρὸς νότον ἐκτείνεται λοφώδης κἄπως μέχρι τοῦ Κιθαειῶνος ἡ εὐδροτάτη καὶ πλατεῖα κοιλίς ἡ μᾶλλον πεδιάς τοῦ Ἀσωποῦ. Παρὰ τὴν ρίζαν τοῦ Κιθαειῶνος ὑπῆρχον μικραὶ πόλεις, αἱ Πλαταιαὶ πρῶται, καὶ ἀνατολικώτερον ἀσημαντότεραι τινες ἄλλαι, ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐκόλον ἦτο νὰ ἐπιβληθῶσιν οἱ δυνατοὶ καὶ πλούσιοι ἄρχοντες τῶν Θηβῶν. Πρὸ τῆς πόλεως δὲ ἐξανοίγεται ἡ χαμηλότερα θαυμασιὰ πεδιάς, τὸ Ἄονιον καὶ τὸ Τηνερικὸν πεδίον μέχρι τοῦ Ὑπάτου ὄρους (Κλερτοβοῦνι) καὶ τῶν λοιπῶν βουνῶν τῶν ἀποκρυπτόντων ἐντεῦθεν τὴν Κωπαΐδα, καὶ τοῦ Ἐλικῶνος. Πᾶσα ἡ εὐρεῖα αὕτη πεδιάς, ἧτις βορειοδυτικώτερον φέρει διὰ στενῆς κοιλάδος πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Λεθαδεῖας, ἀνατολικῶς δὲ ἐκτείνεται στενόμακρος μέχρι τῶν παρὰ τὸν Εὐρίπον ὑψωμάτων ἦτο κτῆμα τῶν Θηβῶν ἡ μικροτάτων πολισμάτων, ἐξαρτωμένων ὅλων ἐξ αὐτῶν. Αἱ Θεσπικαὶ παρὰ τὸν Ἐλικῶνα, ἡ Ἀλιάρτος καὶ ὅσαι ἄλλαι πόλεις ἀπώτερον δὲν ἠδύναντο τελεσφόρως νὰ διαφρονικῆσαι τοιαύτην ὑπεροχὴν. Τὶ φυσικώτερον λοιπὸν ἔκτοτε ἢ ν' αὐξήσῃ ἡ πόλις αὕτη, ἀσυγκρίτως δὲ σπουδαιότερα κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας τῶν Ἀθηνῶν τῆς Ἀττικῆς νὰ κατασταθῇ ταχέως δυνατὴ καὶ μεγάλη πόλις, ὅποιαν δευτέραν ἡ Βοιωτία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχῃ;

Οἱ αἰῶνες παρήλθον καὶ ἡ μεγάλη τῶν Περσῶν ἐπιδρομὴ, αἵτινες μὴ ἔχοντες πλέον πού νὰ ἐκταθῶσι πρὸς ἀνατολὰς καὶ προσεγγίσαντες ἅπαξ τὸν Ἑλλησπόντον καὶ τὰ θρηκτικὰ παράλια ὑπ' αὐτῆς

ΠΟΙΑ ΕΙΝΕ Η ΟΥΙΔΑ

Ἡ ἐπιφανὴς γυνὴ ἡ γράφουσα ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ouida, ἧς τὸ δευτέρον ὀλιγώτερον γνωστὸν ὄνομα Louise de la Ramée εἶνε πιθανῶς ἐπίσης πλαστόν, εἶνε μία τῶν μυστηριωδεστάτων μορφῶν τῆς νεωτέρας φιλολογίας. Ὀλίγα ἢ μᾶλλον οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ προηγουμένου βίου της. Μεμνημένα τινὰ γεγονότα εἶνε μόνον διηκριθωμένα, ὅτι ἐπὶ παραδείγματι ὁ πατήρ της ἦτο μεταναστῆτης ἀποκατασταθῆς ἐν Λονδίῳ, ὅτι αὕτη ἐγεννήθη τῶ 1850, ὅτι νεανίς ἤδη ἔγραφεν εἰς περιοδικὰ ζητούμενα νὰ ἐλκύσῃ τοῦ κοινοῦ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ὅτι τὸ πρῶτον αὐτῆς βιβλίον «Under two flags» κατέστησεν αὐτὴν διὰ μιᾶς περιώνυμον.

Ἄλλο τι ὠρισμένως δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν. Εὐλόγως ὑποθέτομεν ὅτι ὁ νεανικὸς βίος τῆς Ouida ὑπῆρξε πάντως περιπετειώδης, διότι ἄλλως πῶς θὰ συνῆρραιζε τὴν πείραν, ἧτις ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς εἰς τὰς ἄλλας γυναῖκας; Πόθεν θὰ ἐγνωρίζε τί γίνεται εἰς τὰς λέσχας, εἰς τὸν στρατόνα, εἰς τὰς φρουράς καὶ εἰς ἀμφίβωλα ἀκόμη μέρη; Ἐρωτηθεῖσα περὶ τούτου ὑπὸ τοῦ ἐκδότης της, ἀπεκρίθη ἀπλούστατα νῆ μὴ τὸν νοιάζῃ, καὶ εἰς τοῦτο εἶγε βεβαίως ἄδικον. Ἄλλ' οὔτε τὸ κοινὸν ἔχει ἐπὶ τέλους τὸ δικαίωμα νὰ πολυξεταζῇ.

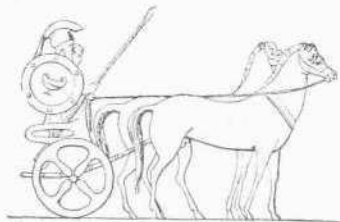
Κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσι ἔτη ἡ Ouida ἐζησεν ἐν τινὶ ἐξοχικῷ μεγάρῳ παρὰ τὴν Φλωρεντίαν. Δὲν εἶνε πολὺ φίλη τῆς κοινωνίας, ἐν τούτοις δέχεται ἀσμένως ἐπισημοτήτας, ἰδίως τοῦ ἀνδρικοῦ φύλλου, ὅσας ἐπισκέπτονται τὴν γοητευτικὴν πόλιν ἐνίοτε ἀπέρχεται εἰς Λονδίον ἢ Παρισίους, Ῥώμην ἢ Βενετίαν, πανταχοῦ ἐξεγείρουσα ἐκπληξιν καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τῆς παραδόξου προσωπικότητός της. Διότι παράδοξα εἶνε καὶ τὸ βαδισμὸς της, καὶ τὸ παράστημά της καὶ ἡ στολή της καὶ ἡ συμπεριφορὰ της. Καὶ εἰς τὸν ἐπιστολιώτερον παρατηρητὴν ἐμποεῖ ἐντύπωσιν, καὶ ἂν ἐτι οὗτος ἀγνοῇ ὅτι πρὸ αὐτοῦ ἔχει περίφημον συγγραφέα.

Ἀμερικανὸς ζωγράφος ἐν Ἰταλίᾳ τώρα διατρέβων, περιγράφει τὴν Ouida ὡς ἐξῆς:

Ἦτο ὠραία φωταυγῆς ἡμέρα ἐν Βενετίᾳ καὶ διέπλεα τὴν Μεγάλην Διώρυγα, ὅποτε διέκρινα μακρὰν περικομφὸν ἰδιωτικὴν γόνδολαν, πλησιάζουσαν ταχέως. Ἐπειλυσεν τὴν προσοχὴν μου διὰ τῆς θαυμασίας χρωματικῆς ἐντυπώσεως, τὴν ὁποίαν παρεῖγε μέγα ῥοδόχρουν ἀλεξήλιον ἐκ τριχάπτων, τὸ ὅποιον ἐκράτει ἀνοικτὸν ἡ κυρία τῆς γόνδολας. Ὅτε τὸ πλοῖαριον ἐπλησίασεν εἶδα εἰς τὸ πρόσθιον μέρος τῆς γόνδολας ὑπερήτην μὲ ὠραίαν οἰκοστολήν, εἰς δὲ τὸ κέντρον κυρίαν κεκαλυμμένην ὑπὸ νέρους μουσελίνης καὶ τριχάπτων. Ἐν ᾧ παρέπλεον διέκρινα ζεύγος μικρῶν, θελκτικῶν ποδῶν μὲ διάτρητα περιποδία καὶ κίτρινα υποδήματα μὲ ὑψηλὰς κρηπίδας. Ἡ κυρία ἐστήριξε τοὺς ποδίσκους της εἰς ἀπέναντι αὐτῆς καθίσμα, καὶ ἀπὸ τὰ δύο δὲ μέρη καθήρχοντο παλλόμενα τὰ κύματα τῶν τριχάπτων. Ὅλα αὐτὰ ἦσαν τόσον κομψά, ὥστε ἔφερον εἰς τὸν νοῦν τὰς

τῆς φυσικῆς πορείας τῶν πραγμάτων ἐφέροντο πρὸς δυσμὰς, κατέκλυσε τὴν Ἑλλάδα. Αἱ Θῆβαι ἐγίναν τὸ κέντρον τῶν πολεμικῶν ἐργασιῶν τοῦ Μακεδονίου καὶ οἱ Θηβαῖοι ἐκθύμως ἠγωνίσθησαν εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Περσῶν κατὰ τῶν ὁμοφυλῶν αὐτῶν. Ἐδωκαν καὶ συμβουλὰς εἰς τὸν Πέρσην στρατάρχην, τὰς ὁποίας ἂν ἤκουεν οὗτος καὶ δὲν ἐπέσπευδεν ὑπὲρ τὸ δέον τὴν διὰ τῶν ὀπλων κρίσιν θὰ ἐγίνετο ἴσως κύριος τῆς Ἑλλάδος παρὰ τὸν ἠρωισμόν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὴν μεγαλόφρονα αὐταπαρησίαν τῶν Ἀθηναίων. Εὐτυχῶς δὲν τὰς ἤκουσε καὶ ἐπῆλθεν ἡ ἐν Πλαταιαῖς ἐνδοξὸς τῶν Ἑλλήνων νίκη. Αἱ Θῆβαι ὅμως ἐπλήρωσαν, ἂν καὶ ὄχι ὅσον ἔπρεπεν ἀκριβῶς, τὸ ἀσύγνωστον ἀμάρτημά των. Ὁ Πausanias τὰς ἐπολιόρησε στενῶς καὶ οἱ ἀγέρωχοι ἄρχοντες τῆς πόλεως, πιστεύοντες ὅτι χρήματα ἀρκετὰ εἶχον ἵνα ἐξαρχάσωσι τὴν ζωὴν των, παρέδωκαν ἑαυτοὺς ὡς ἀντίποινα τῆς διαγωγῆς τῶν Θηβαίων εἰς τὸν Σπαρτιατὴν στρατηγόν. Οὗτος ὅμως ἐν Κορίνθῳ ἔσπευσε νὰ τοὺς θανατώσῃ πρὶν ἢ λάθωσι καιρὸν νὰ ἐνεργήσωσιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας των. Αἱ Θῆβαι ἐταπεινώθησαν τότε, χωρὶς βεβαίως ν' ἀπολέσωσι τι ἐκ τῆς παλαιᾶς των δυνάμεως. Ἄλλ' ὁ καιρὸς ταχέως πάλιν ἤλθε, καθ' ὃν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι Σπαρτιατῆται ἐβοήθησαν αὐτοὺς ἵνα ἀναλάβωσι πᾶσαν τὴν προτέραν ἐν Βοιωτίᾳ ἐπιρροήν. Οἱ Σπαρτιατῆται εἶχον ἀνάγκην τοιοῦτων συμμάχων παρὰ τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς, καὶ οἱ Θηβαῖοι ὀλιγώτερον τῶν Σπαρτιατῶν ἠδύναντο ν' ἀνεγθῶσι τὴν αὐξουσαν δυνάμιν τῶν Ἀθηναίων. Τὸ 457 οἱ Πελοποννήσιοι παρέχουσι τὴν βοήθειαν αὐτῶν ἵνα οἱ Θηβαῖοι αὐξήσωσι τὸν περίβολον τῆς πόλεως των. Μικρὰ βεβαίως οὐδὲ πρότερον ἦτο αὕτη, διότι ὁ νικηφόρος ἐν Πλαταιαῖς ἑλληνικὸς στρατὸς ἐπὶ 20 ἡμέρας μάτην ἐπολιόρηκε αὐτὴν, οὔτε ἠλώθη δὲ τότε κυρίως. Ἄλλὰ τὸ 457 τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο κέντρον ἐνισχύθη ἐτι μᾶλλον. Πόσον ἄρα γε; καὶ ποῖον ἦτο ἔκτοτε τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καθ' ὅλον τὸν πολυκύμαντον δὸν αἰῶνα καὶ κατόπιν κατὰ τὸν 4ον ἐπὶ Ἐπαμεινώνου καὶ Πελοπίδου καὶ Ἀλεξάνδρου; Εἶνε ἄξιον τοῦ κόπου νὰ γνωρίσῃ τις κατὰ τὸ μέγεθος, κατὰ τὴν δυνάμιν ἐπομένως καὶ τὸν πληθυσμὸν τὴν κατὰστασιν πόλεως, ἧς αἱ τύχαι ἀνασποσάστως συνδέονται πρὸς μέγιστα τῆς πατρίδος ἱστορίας γεγονότα. Αἱ Θῆβαι τοῦ Ἐπαμεινώνου κατέβαλον διὰ παντός τὴν δυνάμιν τῆς κραταιοτάτης ἑλληνικῆς πολιτείας, τῆς Σπάρτης; αἱ Θῆβαι δὲ αὐταὶ ἀνέθρεψαν τὸν Φίλιππον καὶ διὰ τοῦ μεγάλου τοῦ Φιλίππου υἱοῦ παρεσεύεσαν τὸ παγκόσμιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ στάδιον.

[Ἐπεται συνέχεια]. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

γαλλικὰς ἐφημερίδας τοῦ συρμού. Διέκρινα ἀκόμη καὶ μικρὸν λευκὸν πῖλον, ἡ δὲ χεὶρ ἦτις ἐκράτει τὸ ἀλεξήλιον ἦτο μικρὰ καὶ ἐφόρει χειρόκτια ἐκ δέρματος τῆς Σουηδίας. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον ἔμενεν ὑπὸ τὸ ἀλεξήλιον! Ἦδυνήθην ἐπὶ τέλους νὰ τὸ ἴδω, ὅτε τὸ βλέμμα μου ἀνερχόμενον ἀπὸ τὰ ὠραία ὑποδήματα ἔφθασε διὰ τῆς Φρου-Φρου ἐνδυμασίας τῆς εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ἦτο πρόσωπον πεντηκοντούτιδος γυναικός, περιβαλλόμενον ἀπὸ χλιδῶσαν ξανθὴν κόμην, ἥτις ὁμῶς ἦτο ἀρκετὰ ὑπόλευκος ὥστε νὰ φαίνεται τερρά. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἦσαν ἀδρά, σχεδὸν ἀνδρικά, ἡ δὲ χροιά ὑπωχρος παρὰ τὴν ἐρυθρότητα τοῦ καταπίπτοντος φωτός καὶ ρυτίδας δὲ παρετήρησα ὁμοίως. Μεγάλαι φαιοὶ ὀφθαλμοὶ μὲ παρετήρησαν ὑπερηφάνως, ὅτε παρῆλθον μὲ τὴν γονδῶλαν μου, ἐγὼ δ' ἐπὶ τινα χρόνον διελογιζόμενη ποία νὰ ἦτο ἄρα γε ἡ γυνὴ ἐκείνη.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τὴν ἑσπέραν, περιέγραψα τὴν συνάντησίν μου εἰς μίαν κυρίαν, ἥτις ἀνεφώνησεν ἀμέσως:

— Ἄ, ἦτο ἡ Ouida! Κ' ἐγὼ τὴν εἶδα σήμερον τὸ πρωί. Ναι, βέβαια, ἡ ἐνδυμασία της εἶνε κάπως νεανική, ἀλλὰ τὸν Ἰούνιον εἰς τὴν Βενετιάν πρέπει νᾶνε κανεὶς πολὺ ἐλαφρὰ ντυμένος.

Τὴν νύκτα συνήντησα τὴν Ouida εἰς τὴν *Πιάτσαν* (τὴν Πλατείαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου) ἐκλήθητο εἰς μικρὸν τραπέζιον καὶ ἔτρωγε παγωτόν. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φωταερίου ἐφαίνετο πολὺ θελκτικώτερα. Ἡ ἐνδυμασία της ἀπετέλειτο ἀπὸ μαῦρα τρίχαπτα, τὸν δὲ μικρὸν πόδα της ὑπέδυε μαλιέριον ἀνδάλον πορπούμενον διὰ περόνης ἀδαμαντοκοσμητόν.

Ἔως ἐδῶ φθάνει ἡ διήγησις τοῦ αὐτόπτου μάρτυρος.

Ἡ Ouida δαπανᾷ διὰ τὰς ἐνδυμασίας της ὑπέρογκα ποσά· οἱ περιφημότατοι τῶν γάλλων κατασκευαστῶν γυναικείων ἐνδυμάτων ὡς ὁ Worth καὶ ἄλλοι ἔλαβον τὴν τιμὴν νὰ ἐργασθῶσι διὰ τὴν ἐπιφανῆ αὐτὴν γυναῖκα. Ἐχει πάθος νὰ ἐνδύη τὰς ἡρωίδας τῆς μὲ πολυτελεῖς στολὰς, ὧν τὸ πρότυπον ἀρύεται ἐκ τῆς ἱματιοθήκης της. Ἀδυναμία της εἶνε τὰ τρίχαπτα καὶ αἱ σισύραι. Κατ' ἐξοχὴν δ' ἐναθρύνεται διὰ μίαν σαμουρόγουναν, τῆς ὁποίας ὠραιότερα οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσσίᾳ εὐρίσκειται — δῶρον πλουσίου βώσσου θαυμαστοῦ αὐτῆς. Ἐχει δὲ καὶ ὀλόκληρον συλλογὴν παλαιῶν πολυτίμων τριχάπτων, τὴν ὁποίαν ἐπαυξάνει καθ' ἐκάστην διὰ νέων ἀγορῶν. Ἡ εὐκαιρία πρὸς τοῦτο δὲν λείπει εἰς χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τόσοι εὐκατρίδιαι περιελθόντες εἰς ἐνδειαν.

Παρὰ τὰς μικρὰς αὐτὰς ἀδυναμίας θαυμάζομεν ἐν τῇ Ouida, ὅχι μόνον τὴν μεγαλοφυῆ συγγραφεῖα, ἥτις διὰ τῶν «Strathmore», «Puck», «Ariadne», «Two little wooden shoes» κτλ. κατέλαθεν ἐξοχὸν θέσιν ἐν τῇ ἀγγλικῇ φιλολογίᾳ⁽¹⁾, ἀλλὰ καὶ τὴν θερμοφυγὸν γυναῖκα, ἥτις ἐφάνη τὸσον ὠφέλιμος εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὴν πατρίδα τῆς ἐκλογῆς της. Ἄν φορολογηται τῶρα ἡ τοκογλυφία,

(1) Δύο ἔργα τῆς Ouida, τὰς *Τοιχογραφίας* καὶ τὸν *Πάτερ Ἰωσήφ* ἐδημοσίευσεν ἐν μεταφράσει τοῦ κ. Ἀγγ. Βλάχου καὶ ἡ «Ἔστια».

ἥτις κατέστρεψε καὶ εὐγενεῖς καὶ χωρικούς ἐν Ἰταλίᾳ, εἰς τοῦτο συνετέλεσε τὰ μέγιστα καὶ ἡ Ouida· εἶτι δὲ εἰργάσθη καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τῆς γραφίδος πρὸς σύστασιν σωματείων προστατευτικῶν τῶν ζώων, διότι οἱ Ἰταλοὶ, ὡς καὶ πάντες οἱ μεσημβρινοὶ λαοὶ εἶνε, ὡς γνωστόν, σκληροὶ βασιανισταὶ αὐτῶν.

Ο ΟΠΑΛΛΙΟΣ ΛΙΘΟΣ

Οὐδεὶς πολῦτιμος λίθος ὑπέστη τὴν ιδιοτροπίαν τοῦ συρμού, ὅπως ὁ οπάλλιος. Κατ' ἀρχὰς ὁ λίθος οὗτος ἐθεωρήθη ὡς ἔχων μεγάλην ἀξίαν καὶ ὡς φέρων εὐτυχίαν. Ρωμαῖα δέσποινα δὲν ἐνόμιζε τίποτε πολυτιμότερον τῶν οπάλλιων της, ὅσον δὲ περισσότερα εἶδη τοιούτων λίθων ἀπέκτα, τόσον εὐτυχέστερα ἦτο. Ἡ ἀγαθὴ φήμη τῶν οπάλλιων ἔμεινεν ἀνέπαρος καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα, καὶ πρὸ 200 ἢ 300 ἐτῶν ἀκόμη οἱ οπάλλιοι ἤρεσκον, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ρωμαίων, ἐνῶ μετέπειτα ἕνεκα περιέργου τροπῆς τοῦ συρμού ἐξέπεσαν τῆς ὑψηλῆς τῶν θέσεως. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἡ ἀξία τῶν ἦτο ἐλαχίστη, δεισιδαιμονία δὲ κατέλαβε τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὁ οπάλλιος ἐπιφέρει δυστυχίαν. Ἡ ἀποστρεφρὴ αὐτὴ πρὸς τὸν πολῦτιμον λίθον ἀπεδόθη εἰς τοὺς Ρώσους, διότι παρ' αὐτοῖς εἶνε γενική. Οὐδεὶς Ρώσος, εὐρὼν κατὰ τύχην οπάλλιον, ἀρχίζει ἐργασίαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὑπάρχει δὲ πεποιθήσις ῥιζωμένη ὅτι παντὸς εἶδους δυσάρεστα γεγονότα θὰ συμβῶσιν ἐὰν οπάλλιος εἰσέλθῃ ἐν ἀγνοίᾳ εἰς ῥωσσικὸν οἶκον. Ἡ δὲ ἀντιπάθεια προέρχεται διότι νομίζουσιν ὅτι ὁ οπάλλιος προκαλεῖ τὴν βασκανίαν.

Δυνατὸν ὁμῶς εἶναι εἰς ἄλλην αἰτίαν ν' ἀποδοθῇ τῶν οπάλλιων ἡ δυσφημία. Εἶναι γνωστόν ὅτι ὁ λίθος οὗτος χάνεται εὐκόλως, ὅταν τὸν φέρῃ τις ὡς δακτύλιον, χάνεται δὲ μυστηριωδῶς χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ ὁ κάτοχος. Τοῦτο προέρχεται διότι ὁ οπάλλιος ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἐκτείνεται, θερμαινόμενος. Ὄταν λοιπὸν ἡ χεὶρ τοῦ φέροντος θερμανθῇ, ὁ λίθος ἐκτείνεται κάπως, ἐπανερχεται δὲ εἰς τὴν πρώτην θέσιν ἅμα ἡ χεὶρ ψυχρανθῇ. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ γεγονότος τούτου ἐπιφέρει χαλάρωσιν εἰς τὸ δέσιμον καὶ ὁ λίθος χάνεται ἐξαρνα. Ἄλλη δὲ αἰτία εὐνόητος εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς: Ὁ οπάλλιος πίπτων θραύεται εὐκόλως, ὥστε δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κτήμα ἀσφαλές. Εὐτυχῶς ἡ κακὴ φήμη τοῦ πολυτίμου τούτου λίθου παρέρχεται, ἤρχισε μάλιστα νὰ ἐπαναλαμβάνῃ πάλιν τὴν παλαιὰν του ἀγαθὴν φήμην. Ὁ ὠραίος οὗτος λίθος κατὰ γενικὸν κανόνα εἶναι μικρός. Ὅσον μικρός ὁμῶς καὶ ἂν εἶναι πωλεῖται ἀντὶ 4 ἢ 5 λιρῶν ἀγγλικῶν ἐὰν ἔχῃ λαμπρὰ χρώματα. Ἡ τιμὴ αὐξάνει κατὰ πολὺ καὶ ἕνεκα τοῦ μεγέθους.

Ὁπάλλιος ἔχων διάμετρον ἡμίσεος δακτύλου ἀξίζει μόνον μίαν λίραν ἀγγλικὴν, ἐνῶ ἄλλος ὅχι μεγαλύτερος ἀλλ' ἔχων λαμπρὰ χρώματα δύναται νὰ πωληθῇ 1000 λίρας ἢ καὶ περισσότερον.

Ὁ λαμπρότερος οπάλλιος εἶναι ὁ εὐρέθεις εἰς τὰ

ΓΑΪΔΟΥΡΑΚΙ ΣΟΥΒΛΑΣ

Ἐκεῖ κάτω εἰς τοὺς καταπρασίνους λειμῶνας, ἐν οἷς ὡς ἀστέρες ἐγκατεσπαρμένοι ἀνθοῦσι τὰ λευκάνθημα καὶ τὰ χρυσάνθημα, τὸ γαϊδουράκι εὐχαρὶ καὶ ζωηρὸν παίζει γύρω τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἥτις διὰ ἀδεξίου ἀλλὰ φιλοστόργου προσπαθείας ἐπιχειρεῖ νὰ φανῇ νέα καὶ εὐχαριστημένη.

Τὰ πάντα φαίνονται περίεργα καὶ εὐχάριστα εἰς τὸ μικρὸν γαϊδουράκι· ἡ φωνὴ τῶν ἀηδόνων καὶ τῶν σπίνων, ἡ μουσικὴ τῶν τεττίγων, ὁ ἐν τῷ ἀφρῷ στρεφόμενος μέγας τροχὸς τοῦ μύλου, ὁ ψίθυρος τῶν καλάμων, ὁ ἐν ταῖς ἰπέαις ὑποτονθορίζων ἄνεμος, ἡ διαβαίνουσα ψυχὴ, τὸ ἀνιπτάμενον πτηνόν, καὶ ὁ γρύλλος ὁ ἐπαναλαμβάνων ἐπὶ τῆς γλῶσσης τὸ ἐρωτικὸν του ἄσμα. Τὸ γαϊδουράκι, ὅταν ὑψοῖ τὴν παιδικὴν του κεφαλὴν καὶ προχωρῇ κλονούμενον ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν του ποδῶν, ομοιάζει πρὸς πλαστὸν ἐκ πορσελάνης ζῶον ροβούμενον μὴ κατασυντριβῆ.

Μετ' ὀλίγον αἴφνης ἄρχεται τρέχον ἢ κυλιόμενον ἠδέως ἐπὶ τῶν ἰων καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθέων τοῦ λειμῶνος, ὡς ἐπὶ ἀνθοβόλου ἐαρινῆς κλίνης. Γνωρίζω ὅτι ὅλα τὰ παιδάκια εἶναι ὠραία· ἀλλ' οὐδὲν εἶναι χαριέστερον σοῦ καὶ κομψότερον, μικρὸν μου Γαϊδουράκι!

Ἄλλη εἰκὼν... Τὸ γαϊδουράκι ἀπέθανεν. Ἀρρημάχθη ὡς Ἰνδιάνος. Ὑπὸ τὴν σκληρὰν μάχαιραν ἔκλεισε τοὺς ὠραίους μελανὰς ὀφθαλμούς του, ἔσεισε τὸ γουδωτόν του οὖς, ἐτινάχθη ματαίως ἐπὶ τινα χρόνον ὡς νὰ προσεπάθει ν' ἀποφυγῇ τὸν θάνατον.

Μέγα γεῦμα ἐτοιμάζεται ἐν τῷ εορτάζοντι οἴκῳ. Πρὸ τοῦ σπινθηροβόλου πυρός, ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἐστίαν θὰ ψήσωσιν εἰς τὴν σουβλάν τὸ γαϊδουράκι. Καὶ μετ' ὀλίγον ἄρχεται στρεφόμενη ἡ πελώριος σουβλά καὶ ἀκούεται ὁ ἐκ τῆς στροφῆς παραχόμενος ἠδὺς ἤχος.

Ἄ! Δὲν εἶναι προτιμότεραι αἱ γαστρονομικαὶ αὐταὶ τιμαὶ, μέλλοντος ἡλίου, ταπεινωτικῶν φορτωμάτων, ξυλοκοπημάτων κλπ.; Θὰ παραγερμίσσωσι τὸ γαϊδουράκι, δὲν εὐρίσκειται δὲ εἰς τοὺς ἀγρούς μῆτε ἐλελίσσακος, μῆτε θῦμος, μῆτε ἄλλο ἄρωμα ἀντάξιον αὐτοῦ. Ἀπέκοψαν τοὺς τέσσαρας αὐτοῦ πόδας καὶ τὴν οὐρὰν, καὶ ἤνοιξαν τὴν κοιλίαν. Μετὰ ταῦτα τὸ ἐπλυναν καὶ τὸ ἐπλήρωσαν μύρον, ὡς νεκρὸν παρθένον τοῦ Λιβάνου προτοῦ ἐνταφιασθῆ· ἐγέμισαν τὴν κοιλίαν ὀρυζῶν τῆς Προβηγγίας, κορυδαλλῶν παχέων, ὕδων μελάνων καὶ ἐλαίων τῆς Μασσαλίας πρασίνων ὡς σμαράγδων.

Ἡ ζωὴ εἶναι βραχεῖα, ἀγαπητὸν γαϊδουράκι, ὅντινα δὲ θεὸς οἰεῖ ἀποθνήσκει νέος.

Ὅπως ἀπαλλάξωσιν αὐτὸ νὰ βλέπῃ τὴν βάσανόν του ἐκάλυψαν τὸ παιδικὸν του πρόσωπον μὲ φύλλα συκῆς, καὶ τὰ ὠραία ὠτά του ἐξηρανίσθησαν κάτωθεν γοανῶν χαρτίνων ἡλλειμμένων βουτύρω. Οὕτω σουβλισμένον τὸ γαϊδουράκι καταλαμβάνει ὅλην τὴν ἐστίαν.

Η σούβλα ήρχισε στρεφόμενη υπό την έπαρση του πυρός, ή γνοώδης τρίχωσης κοκκινίζει και διά μικρού σπρώθρου έπιτηδείως χειρίζομένου ρίπτουσι ταύτην. Καί τό δέρμα πλέον λείον και γυμνόν, μελαχρινόν ως τράχηλος Ανδαλουσίας, θά γίνη μετ' όλίγον κίτρινον ως τό χαλκόχρουν χρώμα κόρης τής Κεϋλάνης.

Μετά τρεις ώρας, τό γαιδουράκι, άλειφόμενον διαρκώς είναι έψημένον. Τό εκβάλλουσιν εκ τής σούβλας, και άφαιρούσι προσεκτικώς τας βουτυρωμένας χοάνας των ώτων, τό εκ φύλλων συκής προσωπαίον. Τό πρόσωπον φαίνεται ως χρυσοῦν.

Η παράξενος και έρρυτιδωμένη ως περιγαμνή των χρόνων του Κιλπερίκου κεφαλή μόνον ως στόλισμα χρησιμεύει. Τό γαιδουράκι ολοκληρον φαίνεται ως μούμια χρυσαμένη των αιγυπτιακών χρόνων.

Είς τά ότα αυτού, άτινα πλέον δέν δύνανται ν' ακούσωσι τά τερετίσματα των τεττίγων και τον ψίθυρον των κλάμων, θέτουσιν άνθη και προσδένουσι πολυχρώμους ταινίας. Πόσον είσαι ώραιόν και κομψόν ούτω, μικρό γαιδουράκι. ! Μετά ταύτα άποκόπτουσι την κεφαλήν αυτού, ίνα την προσφέρωσιν επί δίσκου εις την οικουδέσποιναν. Λύουσι τά δεσμά του αγαπητού ζώου και εκ τής έξωγκωμένης κοιλίας του έξέρχονται άχνίζοντες οι όρτυγες τής Προθηγγίας, οι παχείς κορυδαλλοί, τά μέλανα ύδνα, άτινα συσσωρεύονται περίξ του πάντοτε ώραιού, καιτοι άποκεφαλισμένου ζώου !

Ημην παίς έτι, όταν έγεύθην κατά έορτάσιμόν τινα ήμέραν, εκ του λαμπρού και σπανίου τουτου ιδέσματος, εις τον οίκον ενός γηραιού ύψοράγου συγγενούς μου, έορτάζοντας τους χρυσοῦς αυτού γάμους. Ουδέποτε όμως θά λησμονήσω τό ψητόν τουτο του όναρίου, όπερ μάλιστα συνωιδεῖτο υπό παλαιού οίνου διπλήν έχοντας ηλικίαν τής έμης.

Ενθυμούμαι μάλιστα τό συγκινητικόν θέαμα, όπερ είδον διερχόμενος τους πρασίνους λαιμώνας. Γονατισμένη εν τώ μέσω των λευκανθέμων και των χρυσανθέμων, ή μήτηρ έντεινούσα τον τράχηλον, ήκουε θλιβερώς τά τερετίσματα των τεττίγων, τας μελαγχολικάς φωνάς των αηδόνων και σπίνων, τον συριγμόν του άνέμου και διά των μεγάλων μελώνων οφθαλμών αυτής των πλήρων μελαγχολίας άνεζήτει τό αγαπητόν της γαιδουράκι.

(Fulbert - Dumonteil)

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Όρνις και κορώνη.

Περίεργος μάχη έσχεν έσχάτως χώραν εις την αύλήν χωρικού εν Λεσβίν. Όρνις θιαούσα έρρίφη εις την αύλήν του βηθέντος. Κορώνη (κουρούνα) τις μυριαθείσα τουτο έπέταξεν επί του πτώματος, εισήγαγεν εντός αυτού τους γαμψώνυχας της και προσεπάθει να τό παραλάβη μεθ' έαυτής. Τότε αίρνης προσέτρεψεν μετά μεγάλων κραυγών αί λοιπαί όρνιθες, περιεκύκλωσαν τον άρπαγα και τον προσέβαλλον πανταχόθεν, ούτως ώστε επί τέλους ή κορώνη μ' όλην την αντίστασιν έφρονεῖθη υπό των όρνιθών.

Νέα χρυσοφόρα πεδία.

Νέα χρυσοφόρα πεδία άνεκαλύφθησαν έσχάτως εν βορειώ Κολοράδω. Ο πυρετός, όστις ένεκα τουτου έγεννήθη εκει και εις τά γειτονέοντα μέρη, δύναται να παραβληθῆ μόνον με την εν Καλλιφορνία κατά τό 1849 παραχθείσαν χρυσομανίαν. Χιλιάδες ανθρώπων εξ' Αριζόνας, Νέου Μεξικού, Νοτίου Κολοράδου και Ουτά προστρέχουσιν εις τό νέον Έλδοράδον. Εν τῶ νοτίω Κολοράδω και τῶ νέω Μεξικῶ έλδοληρα χωρία ήρημώθησαν κατοίκων και ιδίως τά κείμενα επί τής σιδηροδρομικής γραμμής μεταξύ Δένβερ και Ρίο Γράνδο. 3000 περίπου χρυσορύχοι εργάζονται ήδη, λέγεται δε ότι τινές εξ' αυτών εκκαμνόν τόσον εύτυχη εύρήματα, ώστε έγινόντο εν μιξ και μόνη ήμέρα πλούσιοι. Εύρέθησαν έγκοι χρυσοῦ βάρους 10 — 12 ουγκιών. Τά χρυσοφόρα πεδία είνε εύκολώτερον προσπελαστά από του Δουλόγκο και Δολόρην. Ο μνημονευθείς σιδηρόδρομος σχεδίζει ιδίαν διακλάδωσιν διά τά πεδία ταύτα, επειδή δε ούδεις των μεταναστευσάντων έπέστρεψε, συμπεραίνεται ότι τά εύρήματα του χρυσοῦ είνε αρκετά σημαντικά, όπως κρατῶσι τους ανθρώπους εν τη νέῃ χρυσοχώρῃ.

Ο δεύτερος άδάμας του κόσμου.

Ο δεύτερος κατά τό μέγεθος άδάμας εν τῶ κόσμῳ εύρίσκεται τανῶν υπό κατεργασίαν εν Αμβέρσῃ. Ακχτέργατος ούτος έξύγιζε 474 καράτια (1 καράτιον = 20,589 ένατοστά του γραμματός), διά τής κατεργασίας όμως θά χάσῃ 274 καράτια πλὴν και μ' όλην αυτήν την άπώλειαν θά τηρήσῃ την θέσιν του ως δεύτερος άδάμας του κόσμου, τασσόμενος μεταξύ του έχοντος βάρος 280 καρατίων περσικού άδάμαντος «μεγάλου μογγόλου», οῦ ή ύπαρξίς θεωρεῖται σήμεραν κάπως μυθική και τής «Βικτωρίας» ή του «αυτοκράτορος των άδαμάντων», όστις είνε ιδιοκτησία του Νιζάμ τής Υεραβάδας, καθώς και του ρωσικού «Όρλωφ», ζυγίζοντας 194 3/4 καράτια. Περί του μνημονευθέντος περσικού άδάμαντος δισχυρίζονται τινες ότι έλκει μόνον 193 καράτια. Ο «de Beers Vellow», όστις έπωλήθη έσχάτως εις τινα Ινδόν Ρατζάχ, έλκει 225 καράτια.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Εκ Κρήτης άγγέλλεται, ότι εις όκτώ περίπου χιλιόμετρον άπόστασιν από τής δυσμικής πλευράς του Ηρακλείου, επί λόφου μεταξύ Καθροχωρίου και Τυλίσου, του όποιου αί πλευράι είνε κλιμακωδόν έσκαμμένα και πολυλαχού τά χώματα ύποστηρίζονται κατά τό σύστημα των έλληνικών και προϊστορικών χρόνων δι' αναλημάτων (δεταδών) εκ μεγάλων πολυγωνικών λίθων, ήμισομένων προς άλλήλους διά πηλῶν. άνεκαλύφθη άρχαία και τέως άγνωστος πόλις. Θεάσματα άγγελίων, ών τά πλείστα μυκηναίου ρυθμού, ύπάρχουσιν έσκαμμένα επί τής κορυφής και των πλευρών του λόφου. Η κορυφή έχει τεχνικώς ίσοπεδωθῆ. Ίγνη όμως κτιρίων δέν παρατηρούνται εις την επιφάνειαν, αλλά σωροί λίθων μαρτυροῦν περί τής ύλλοτε ύπάρξεως οικοδομημάτων. Το μέρος αυτό λέγεται καινῶς Μαραθοκέφαλα, κατά δε την γνώμην τινῶν έδῶ είνε ή θέσις τής άρχαίας Απολλωνίας.

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Με πολύ άπειλητικές διαθέσεις μάς ήλθεν ο Δεκέμβριος. Τήν γλυκύτητα εκείνην του Νοεμβρίου, την τόσο ύγρην εις τό τέλος, διεδέχθη ο θριμύς, ο ξερός, ο παγετώδης βορράς. πνέων ήδη επί ήμέρας και περιάγων ανά τον αίθριον ούρανόν έγκους νεφών, ως αγέλας προβάτων, λευκών, χρυσοειδών. Το θερμόμετρον κατήλθε πολλούς βαθμούς· αί θερμάστραι και τά βαρέα έπανωφόρια εις ένέργειαν. Χειμών άληθινός και πλήρης. Μίαν ήμέραν τά νέφη αυτά θά συμπτυκνωθούν, θά συνενωθούν, να συσκοτίσουν τον ήλιον και θά διαχύσουν επί του ούρανού θολήν τινα αίγλην λευκήν. Καί τό κακόν θά εκσπάσῃ και αί νιφάδες θάρχισουν να πίπτουν. Τήν χιόνια μόνον περιμένομεν τόρα . . .

Η Έπιστολή έπιγράφεται τό διήγημα τό ώραιόν, τό πραγματικόν, τό τρυφερόν, τό συγκινητικόν διήγημα. Δέν το έγραψε κανείς, αλλά τό έδημοσίευσαν όλοι αί έφημερίδες, διά τής άπλης αναγγελίας ενός γεγονότος: Τον πρώτον αριθμόν του Λαχείου των Αρχειοτήτων εκέρδισεν έν πτωχόν παιδίον, εις μικρός λούστρος, εκ των φιλοπόδων εκείνων και τόσο τιμίον εργατών, μαθητής τής Σχολής των Απόρων παιδιών του Παρνασσού. Ονομάζεται Ιωάννης Σταθόπουλος. Αξίζει να ένθυμηθώμεν τόνονά του. Η άπρόπτος εύνοια τής Τύχης, ή πλουτίσασα τό πτωχόν παιδίον διά προσκαίρου θησαυροῦ, κατέδειξε και τής ψυχής του τον άλλον θησαυρόν τον άσφαρτον και αιώνιον των αισθημάτων. Ίδού ή έπιστολή, την όποιαν, μόλις έλαβε τά χρήματα του Λαχείου, ένεχείρισεν ο Σταθόπουλος εις τον έφορον τής Σχολής των Απόρων:

Κύριε έφορε τής Σχολής,

Αφού ή τύχη κινήσῃ και έμέ τον άπορον μαθητήν δέν ήμπορώ να λησμονήσω τον «Παρνασσόν», όπου μου ήνοιξε τά ματια και την Σχολήν ή όποια με εκκαμν ένθρωπον.

Πρακτικῶν να δεγθῆτε δε δικασίας από τό λαχείον που εκέρδισα. Από αυτάς αί δε. 100 να χρησιμεύσουν διά δύο βραδεία από δε. 50 του καλλιτέρου μαθητού τής πέμπτης τάξεως και τής τετάρτης, τής τάξεώς μου, και εκατόν εις τό ταμείον του Συλλόγου.

Εύλογῶ τον Συλλογον, την Σχολήν και τους διδασκάλους μου και θά έξακολουθήσω άνελλιπίως τά μαθήματά μου.

Ο μαθητής
Ιω. Γ. Σταθόπουλος

Ένα άλλον εκ των αριθμών του Λαχείου τουτου, επί του όποιου τόσοι φέτος είχον στηριχθῆ έλπίδες, εκέρδισεν ο φίλος ποιητής Κώστας Κρυστάλλης. Δυόμισυ χιλιάδες φράγκα. . . Διά ποιητήν και από την Τύχην, τόσο δυσμενή συνήθως προς τους ανθρώπους τής Λύρας, οὔτε ή εύνοια μικρά, οὔτε τό κέρδος . . .

Όλίγα λεπτά μετά την κλήρωσιν του Λαχείου, την παρελθούσαν Κυριακήν, τά παιδία του Κεντρικού Πρακτορείου έξεγούθησαν εις τους δρόμους διακλαούντα τό Παράρτημα τό περιέχον τους κερδισμένους αριθμούς. Πώς έπεταύχθη τόση ταχύτης; Αξίζει να μάθετε τον τρόπον. Είχεν ιδρυθῆ έν ειδος ζώντος τηλεγράφου, πρωτοτυπώτατον. Από του Πανεπιστημίου, όπου έγινετο ή κλήρωσις, μέχρι του Πρακτορείου, είχε παραταχθῆ διπλούς στοίχος παιδιών. Μόλις έξήγετο εις αριθμός, έσημειούτο εις τεμάχιον χαρτίου, τό όποιον άστραπηδόν διεβιδάξετο διά χειρός εις χείρα και έφθανε μέχρι του Πρακτορείου. Εκεί ο αριθμός έτοιμχειοθετεῖτο άμέσως· οὔτω δε μέχρι του τελευταίου, ότε ο πίναξ των κληρωθέντων αριθμών έτέθη άμέσως εις τό πιστήριον και μετ' όλίγον τό παράρτημα ήτο έτοιμον!

κτορείου έξεγούθησαν εις τους δρόμους διακλαούντα τό Παράρτημα τό περιέχον τους κερδισμένους αριθμούς. Πώς έπεταύχθη τόση ταχύτης; Αξίζει να μάθετε τον τρόπον. Είχεν ιδρυθῆ έν ειδος ζώντος τηλεγράφου, πρωτοτυπώτατον. Από του Πανεπιστημίου, όπου έγινετο ή κλήρωσις, μέχρι του Πρακτορείου, είχε παραταχθῆ διπλούς στοίχος παιδιών. Μόλις έξήγετο εις αριθμός, έσημειούτο εις τεμάχιον χαρτίου, τό όποιον άστραπηδόν διεβιδάξετο διά χειρός εις χείρα και έφθανε μέχρι του Πρακτορείου. Εκεί ο αριθμός έτοιμχειοθετεῖτο άμέσως· οὔτω δε μέχρι του τελευταίου, ότε ο πίναξ των κληρωθέντων αριθμών έτέθη άμέσως εις τό πιστήριον και μετ' όλίγον τό παράρτημα ήτο έτοιμον!

- Οῦ, άναρχικοί!
- Βόμβα!
- Φευγεῖτο!

Καί τό θεωρεῖον των κυριῶν κενούται άμέσως και από τά θεώρητα των άνδρῶν τρέπονται εις άτακτον φυγήν. Εν τῇ ταραχῇ σπεύδουν να έξέλθουν και βουλευταί. Ο πρόεδρος κρούει τον κώδωνα, ή αίθουσα άνω κάτω . . . Τι είνε; τί τρέχει; Τίποτε, άπλούστατον: Ο σοσιαλιστής και δημοσιογράφος Σταύρος Καλλέργης έμλειε από του θεωρείου των δημοσιογράφων, συνιστών εις τους Βουλευτάς την άναφοράν, την όποιαν υπέβαλαν οι σοσιαλισταί και διά τής όποιας ζητούν α' την άργίαν και την άνάπαυσιν τής Κυριακής, β' την έλάττωσιν του αριθμού των εργασίμων ώρῶν εις 8 και γ' την άπονομήν συντάξεως εις τας οικογενείας των εργατών, των καθισταμένων ανικάνων προς εργασίαν. Αυτή ήτο όλη ή βόμβα. Τον διέκοψαν άμέσως τον άπρόοπτον ρήτορα και τον συνέλαδαν· λέγεται μάλιστα ότι και τον εκκακοποίησαν—έχι πολύ άπίθανον πράγμα. . . Καθ' ήν στιγμήν τον συνέλαβανον και τον άπήγον, εκτύπησε διά του ποδός τό δάπεδον και έφώναξε: Ζήτω ο σοσιαλισμός! Όταν κατόπιν τον ήρώτησαν ποία είνε ή πατρίς του, άπήνησεν: «Ο κόσμος, και όλοι οι άνθρωποι είνε άδελφοί μου!» Αυτά και άλλα έδωκαν εύλόγους άφορμάς ναμφιβάλλουν περί τής διανοητικής του καταστάσεως. Τον υπέβαλαν λοιπόν υπό ίατρικήν εξέτασιν διά να τον κλείσουν εις τό Φρενοκομείον. Αλλά ή έπιστήμη άπεράνηθη ότι ή σοσιαλιστική μανία είνε ακίνδυνος, οὔτω δε ο Καλλέργης άρέθη έλεύθερος να έξακολουθήσῃ την ενδοσιν του Σοσιαλιστοῦ του και να δικασθῆ προσεχωρς επί διαταράξει τής ήσυχίας τής Βουλής. . .

Επί τῇ εύκαιρίῃ αὐτῇ θαναίζόμεθα εκ του Σοσιαλιστοῦ τό τελικόν άνέκδοτον:

Μαθητής (άποχαιρετών τον πατέρα του, άναχωροῦντα διά του σιδηροδρόμου): Ο Θεός μαζί σου, μπαμπά!

Ο μπαμπάς (θυμωμένος): Βλάκκα! νομίζεις λοιπόν ότι ο Θεός ταξιδεύει με τρίτη θέση;

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Τὴν παρελθούσαν Δευτέραν ἐγένετο ἐν Παρισίαις τὸ μηνιαῖον συμπόσιον τοῦ φιλολογικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ σωματείου *La Plume*. Τὴν προεδρείαν τοῦ συμποσίου τούτου εἶχεν ὁ γλύπτης Αὔγουστος Ροδέν, ὁ ὁποῖος ἀπήγγειλεν ὀρασιότατην πρὸς τὴν νεότητά προσφώνησιν. Μεταξὺ τῶν συνδαιτυμόνων διεκρίνοντο ὁ Ζολᾶ, ὁ Βερζακί, ὁ Μαλλαρμέ καὶ ἄλλοι. Πρὸς τὸ νάποχωρισθῆν οἱ ἑαῖται, ἀπεφάσισαν νάκαθίσουν εἰς τὸν *Puyis de Chavannes* τὴν προεδρείαν τοῦ προσεχοῦς συμποσίου.

— Συνεπληρώθη ἡ ἐκδόσις τοῦ «Κυρίου Προέδρου» τοῦ πρωτοτύπου πολιτικοκοινωνικοῦ μυθιστορήματος τοῦ κ. Γερασίμου Βώκου. Ἦδη τὰ φυλλάδια ἀπετέλεσαν τόμον ἐξ ὑπερτριακασίων σελίδων μεγάλου σχήματος, ὥστε ὁ «Κύριος Πρόεδρος» εἶνε ἐκ τῶν ἐκτενεστέρων ταιούτου εἶδους ἔργων παρ' ἡμῖν.

— Ὁ Φερδινάνδος Βρουετιέρ ἔκαμεν ἐσχάτως ἑναρξίαν τῶν ἐν τῇ Σορβόνῃ διαλέξεών του, ἐν μέσῳ πυκνότητος ἀκρατηρίου, ὅσον πάντοτε ἔχει πρὸ αὐτοῦ ὁμιλιῶν ὁ ἐξωχώτερος τῶν σημερινῶν γάλλων κριτικῶν. Θέμα τῶν ἐρευνῶν του διαλέξεων εἶνε: «Ὁ Βοστανέτος καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν ἰδεῶν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα». Ὡς γνωστὸν ὁ Βρουετιέρ δὲν εἶνε καθηγητὴς τῆς Σορβόννης, οὔτε ἔχει διπλωμα. Πράξειται ὅμως ἤδη νά διαρισθῇ, δυνάμει τοῦ τίτλου του ὡς Ἀκαδημαϊκοῦ.

— Νέα περιεργασάτη ἡμερησίᾳ ἐφημερίς ἤρξαστο ἐκδιδομένη ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τοῦ *W. T. Stead*, τοῦ γνωστοῦ τολμηροῦ καὶ πρωτοτυπωτάτου τῆς ἰδέας ἐκδότου. Ἐπιγράφεται *The Daily Paper* (Ἡμερησίον Φύλλον) εἶνε δὲ βιβλίον ὀλόκληρον ἐξ ἑκατὸν σελίδων σχήματος μεγάλου μὲ εἰκόνας μικρὰς καὶ πολλὰς καὶ με πυκνὴν ὕλην ποικιλοτάτην καὶ περιεργοτάτην. Τὸ *Ἡμερησίον Φύλλον* ἐγκαινίζει τὰς λεγομένας «τηλεπαθικὰς συνεντεύξεις», τὰς ὁποίας ὁ *Stead* λαμβάνει μὲ πρόσωπα ἀπόντα δι' αὐτομάτου γραφῆς, θέτων τὴν ἐρώτησιν τὴν ὁποίαν θέλει καὶ ἀφίων τὴν χεῖρά του κατόπι νά γράψῃ μόνῃ τῆς τὴν ἀπάντησιν τοῦ προσώπου. Ἡ μέθοδος αὕτη ἔδωκε θαυμάσια καὶ ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα, ἐκ τούτων δὲ εἶνε καὶ ἡ μικρὰ αὐτοῦ συνέντευξις, τὴν ὁποίαν ἔδημοσιευσεν εἰς τὸ φύλλον μετὰ τῆς *Λαίδης Brooke* περὶ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀριστοκρατίας.

— Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ *Nineteenth Century*, ὁ Οὐίλιαμ Γκρέχαμ ἐδημοσίευσεν ἄρθρον πλήρες νέων καὶ περιεργῶν ἀποκαλύψεων περὶ τῶν δύο μεγάλων ἀγγλων ποιητῶν τοῦ Σέλλεϋ καὶ τοῦ Βύρωνος. Τὸ ἄρθρον τοῦτο εἶνε ἡ ἀληθὴς ἐξουμολόγησις τῆς μίς Κλερμὸν, τῆς ἐρωμένης τοῦ Βύρωνος καὶ φίλης τοῦ Σέλλεϋ, μετὰ τῆς ὁποίας ὁ Γκρέχαμ γράφει ἤδη ἔλαβε συνέντευξιν ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τῆς, ἐπισυμβάντος ἐν Φλωρεντίᾳ πρὸ 16 ἐτῶν. Αἱ ἀποκαλύψεις δημιοσιεύονται μετὰ τόσα ἔτη, διότι αὐτὸς ἦτο ὁ βραχὺς ὄρας τῆς ἐξουμολογήσεως. Ἡ μίς Κλερμὸν εἶπε μάλιστα καὶ ἄλλα πολλὰ, τὰ ὁποία μόνον μετὰ τριακονταετηρίαν ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς ἔχει δικαίωμα νά δημιοσιεύσῃ ὁ Γκρέχαμ.

— Ἐξεδόθη ἡ *Ἐσειρά* τῶν κριτικῶν μελετῶν ἐπὶ τῆς *Ἱστορίας τῆς Γαλλικῆς Φιλολογίας* τοῦ Φερδινάνδου Βρουετιέρ. Μεταξὺ τῶν ἄρθρων τοῦ τόμου τούτου διαπρέπουσιν ἰδίως τὰ περὶ *Μαζέρβ*, *Βοστανέτου* καὶ *Bayle*.

— Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς παρισινής *Νέας Ἐπιθεωρήσεως* ὁ Λουδοβίκος *Richard* δημιοσιεύει ἐκτενεῖς ὁδοιπορικὰς ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ ἀνα τὴν Θεσσαλίαν ταξιδίου του.

Ἐπιστημονικά

Περατώσας τὴν εἰς Ἑλλάδα ἀποστολὴν τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἐν Παρισίαις θέσιν του ὡς καθηγητῆς τῆς Σχολῆς τῶν ἀνωτέρων σπουδῶν ὁ κ. *Ψυχάρης*.

— Ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπενεμήθη ὁ χρυσοῦς Σταυρὸς τοῦ Σωτήρος εἰς τὸν ἐξοχὸν ἱατρὸν *Δυζαρτὲν Μπομέτς*, διευθυντὴν τοῦ ὑγειονομικοῦ τμήματος τῆς Γαλλίας.

Καλλιτεχνικά

Κατὰ τὸν *Νέον Ἐλεύθερον Τύπον* ἡ ὑπὸ τοῦ περιωνύμου ἐν Βιέννῃ γλύπτου *Σβέρσελ*, δαπάναις τοῦ μεγαλοδωροῦ ὁμογενοῦς καὶ γερουστατοῦ *Νικολάου Δούμπα* ἐπιχειρηθεῖσα συμπληρωτικὴ ἐργασία τοῦ δυτικοῦ ἀετώματος τοῦ Παρθενῶνος, ἐπροχώρησεν ἤδη τόσον, ὥστε δύναται πᾶς τις ἀπὸ τούδε νά κρίνῃ ἀπταιστως τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔργον. Πάντα τὰ ἀγάλματα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἵππων, εἶνε προσηκόντως τεταγμένα κατορθώσαντος τοῦ κ. *Κ. Σβέρσελ*, τῆ συμπράξει τοῦ δοκίμου ἀρχαιολόγου *Σταυερ*, νά ὀρίσῃ τὴν οἰκίαν ἐκάστου ἀγάλματος θέσιν. Τὸ μεσαῖον συμπλεγμα, συγκείμενον ἐξ ἀνθρωπίνων εἰκόνων ἐξ καὶ τεσσάρων ἵππων, εἶνε σχεδὸν τελειωμένον, οὐδεμίᾳ δὲ ἀμφιβολίᾳ ὅτι μέχρι τοῦ προσεχοῦς ἔαρος θά εἶνε ἤδη καθ' ὅλα ἐτοιμὴ ἡ τοῦ ὅλου ὑποτύπωσις. Τὸ πρόπλασμα ἔχει μῆκος 3 1/2 μέτρων, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ αετώματος ὕψος 40 ἐκαστοποτέτρων. Ὡς γνωστὸν τὰ ἀρχέτυπα τοῦ Παρθενῶνος γλυπτὰ ἀπόκεινται κατὰ μέγα μέρος ἐν Λονδίῳ. Ἡ διεύθυνσις τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου, ἐνθα ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰργάσθη ὁ *Σβέρσελ*, ἐπιμελῶς ἐξετάσας τὰ αὐτῶν ἐγκατατεθειμένα τεμάχια τοῦ Παρθενῶνος, μετὰ μεγίστων ἐπαίνων ἐξῆρθε τὴν θαυμαστὴν ἀληθῶς εὐτεχνίαν τοῦ Βιενναίου γλύπτου.

— Ἐν Τύνιδι ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως πρωτότυπος εἰκὼν τοῦ *Παύλου Βερονέξου*, παριστώσα γυναῖκα αὐτοκτονοῦσαν διὰ ξιφιδίου. Τὸ πολύτιμον εὑρημα ἐστάλη εἰς Παρισίους.

— Ἐγένετο ἐν Παρισίαις ἡ ἐτησίᾳ συνέλευσις τοῦ Συνδέσμου τῶν καλλιτεχνιδῶν, ζωγράφων καὶ γλυπτῶν. Τὰ ἐγκαινία τοῦ προσεχοῦς *Σαλὸν* τοῦ Συνδέσμου ἀπεφασίσθη νά τελεσθῶσι τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1894. Ἐν αὐτῷ, ὡς γνωστὸν, γίνονται δεκτὰ ἔργα ἀποκλειστικῶς γυναικῶν, ζωγράφων καὶ γλυπτῶν.

Μουσικά

Τὰ χορικά τῆς ἐσχάτως ἐν Παρισίαις παρατεθείσης *Ἀντιγόνης* ἐμελοποιήσεν, ὡς γνωστὸν, ὁ γάλλος μουσουργὸς *Σαιν Σαέν*. Ἡ μουσικὴ αὕτη κρίνεται διακαροτρόπος. Ὁ *Σαιν Σαέν* προσεπάθησε νάναπυραγγῆ ὅσῳ τὸ δυνατόν τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν μουσικὴν, οὕτω δὲ ἡ σύνθεσις του εἶχε τι τὸ καινοφανὲς καὶ ἀσυνήθηστον. οὗτος δὲ εἶνε, κατὰ τὸν μουσικόν, ὁ κύριος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἤρρεσεν εἰς πολλοὺς.

— Ὁ παρ' ἡμῖν μουσικὸς κ. *Ναπολιέων Λαμπελέτ*, ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅπου θά διατρίψῃ ἐπὶ εἰκοσάημερον, δίδων συναυλίαν. Καὶ ἄλλοτε τὸ μουσικὸν τάλαντον τοῦ κ. *Λαμπελέτ* ἀφῆκεν ἐν Αἴγυπτῳ τὰς ἀρίστους ἐντυπώσεις.

— Ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας τῶν Συναυλιῶν ἐξετελέσθη ἐν Παρισίαις διὰ πρώτην φορὰν ἡ σύνθεσις ἡ τυχοῦσα φέτος ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ *Ρουσσινίου Βραχέιου*. Εἶνε ἔργον τοῦ μουσικοῦ *Ἐρρίκου Χιραμάν* ἐπὶ στίχων τοῦ *Λαζού*.

— Εἰς τὸ ἐν *Μιλάνῳ* Θέατρον *Dal Verme*, μετὰ μεγάλῃς ἐπιτυχίας ἐπαίχθη διὰ πρώτην φορὰν τὸ μελόδραμα τοῦ νεαροῦ μουσικοῦ *Ἀνδρέα Νιάγαν*, *Οὐάλτερρος Σβρότσεν*.

Ἐξοχος κλειδοκομθεαλιστῆς, ὁ γάλλος Γάστων *Μερνδόλ* ἀρίστα εἰς Ἀθήνας, τὴν προσεχῆ δὲ Πέμπτην θά δώσῃ μίαν συναυλίαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Συλλόγου «*Παρνασσῶς*».